

hogy, mint érzéki benyomást, az ugatás előidézéséhez a kutyanak más által való bosszantását vegyük segítségül.

Úgy mint a hozásnál, az első időben a kutya kedélyhangulatára figyelemmel kell lenni, ha őt «láut» által (érzéki benyomás nélkül) ugatásra akarjuk ösztönözni. Valahányszor örvend, valahányszor valami örvendetes vár reá, elején inkább kész lesz hangot adni. Ha megtette, egy czirógatás következik és egy «to-ibrá». Végre észreveszi a kutya, hogy békessége van, ha «láut»-nál egy pár hangot ad és így hangját minden «láut»-nál hallatja. A képzeleti tartalom az ugatásra lassan-lassan eltűnik, a kutya egészen gépiesen ugat, ha a «láut» felhangzik.

XIV.

A HOZÁS.

Hangjel: «ápport».

Sehol az oktatásban nem dül a vélemények harcza oly hatalmasan, mint ezen kérdésnél: «Mely módszer által lesz a kutya a legbiztosabb «hozó»?

Szükséges ahhoz úgynevezett «erőszakos idomítás» (Parforce-Dressur), tehát nyers erőszak? Egy oly idomítás, a mely a kutyanak azon hajlamát, melylyel ő tárgyak felvételére bír, egyszerűen mellőzi, sőt oly idomítás, a mely ezen hajlamokat bikacsőkkel és kínzó képzeletekkel szándékosan kiveri, hogy a kutyanak a hozást «kötelességcselekvéssé» tegye. És az a kötelességcselekvés nem talán azon értelemben van véleményezve, a hogy egyedül véleményezni kellett volna, t. i. hogy a kutya gazdájának egy tárgyat hozzon a maga kedvéért. És pedig azért a maga kedvéért, mert szálmassan rossz dolga lesz, ha nem hozza. Nem, ezen kötelességcselekvés úgy volt elgondolva, hogy a kutya az emberrel szemben — a homo sapiens kedvéért — teljesítse ezen kötelességet azon tudatban, hogy ennek szolgálatot tesz, míg a valóságban a kutya — a mennyiben képzeleteinek tudata feltételezhető róla — ezen tudatot csak egyedül saját előnyére használhatja ki. És ezen előnyt a hozásnál úgy kell eléje helyeznünk, hogy az állat ezen magában véve már természete ellen irányuló cselekvéshen örömét lelje.

Szegény állat! A felvétel természetes hajlamát kiveszik belőled a szó valódi értelmében, egy elijesztett, félénk, elvert teremtest csinálnak belőled, hogy «kötelességérzést» kapj a világ ura iránt. «Ápport» — ezen hangnál kezdődik — a kínzás! Reszket, behúzza a kutya farkát, remegve kúszik elő — a szájalom képe. «Ember, oh ember — panaszkodnék a kutya, ha gondolkozni és beszélni tudna — hisz én csak egy kutya vagyok! Hagyj engem kutyának lenni és nevelj a szerint! Te kínoz és nyomorgatsz engemet, most valami olyat akarsz bennem találni, a mi nem lakozik bennem. A természet úgy nevelt engem, hogy téged szeretlek, de sohase végezhetek hozzád való szeretetből egy oly cselekvést, a mely az én hasznom ellen irányul; csak saját kedvemem követhetem. — Ember, oh ember, én csak kutya lehetek!»

Miben álljon a hozás? — Az «ápport» hangjelre a kutyának az eldobott tárgyat minden körülmény között elő kell hozni. Előbb oda ne ugorjon, mielőtt a hangjel megszólal. Gyorsított menetnemben, lehetőleg vágtában, siessen a tárgyhoz, azt habozás nélkül fogja meg, hogy azután, a nélkül, hogy szorítaná vagy rágná, a legrövidebb úton megint gyorsított menetnemben, lehetőleg vágtában gazdájához hozza; szorosán előtte le kell a kutyának ülni különös jel nélkül, a tárgyat addig fogai közt tartani, míg az oktató az «áusz» hangjelt adja. Itt tehát a cselekvéseknek egy egész sora következik egymástután, a melyekből a legfontosabbat és a legelőbb megtanulandót: a tárgy felvételét hámozzuk ki. Ez a felvétel magában véve egészen megfelel a kutya természetének, és pedig különösen akkor, ha a tárgyat magának tarthatná meg és nem kényszerítették annak tulajdonjogát az embernek kiszolgáltatni.

Minden kutyabarát tudja, hogy könnyű a kutyát egy tárgy felvételére bírni: a kutya az úgyszólván

menekvő tárgyat mint zsákmányt képzele. Ezt a játszi felvevést előli az erőszakos idomítás! Emberi nézőpontból kiindulva abban veszélyt lát, hogy a kutya — mint ezt tőle követelik — a tárgyat nem minden körülmények között tanulja hozni. A kutya tanuljon kötelességérzetből — így mondják — hozni, nem játékból! Ezen gondolatban annyiban rejlik valami igaz, hogy vannak kutyák, melyeket kényszernek kell alávetni, hogy biztos hozókká lehessen csinálni őket. Másrészt vannak oly kutyák is, melyeknél soha sem szükséges kényszert alkalmazni, melyeknél az úgynevezett játszva hozás az idomítás folyamán annyira szokássá és szenvedélylyé lesz, hogy azt többé nem hagyják abba. Ezek azon állatok, melyeknél a mi céljainkat szolgáló hajlamot már a tenyésztés hozza magával. Ebből következik, hogy az erőszakos módszer ugyanazon sablon szerint dolgozik és durva kényszereszközzeit sokszor ott is alkalmazza, a hol nem is szükséges.

Főhibája azonban nem ebben, hanem a következőkben rejlik: a kényszer a hozásnál már az első napon kezdődik, midőn tehát a kutyának a legcsekélyebb értelmé sincs a felvevéshez és hozáshoz. Így az állatra nézve az egész tanfolyam kínzássá válik. Ezt szükségesnek tartják, mert félnek a játszva felvevéstől, mint a kutyának önkéntelen cselekvésétől, melyre szerintük biztos hozás fel nem építhető. És ez a legnagyobb balvélemény, melynek következményei már némely kutyát egészen elrontottak, már némely oktatót állathóhírrá csináltak. Ezen balvélemény miatt a legtöbb oktató hajótörést szenved.

Mi a kutya természetes hajlamára építünk, a hogy az anyatermészet adta azt neki. Csak akkor fogunk kényszerrel hatni, ha szükséges, azonban mindig csak akkor, ha a kutya játszva tanulta meg a felvevést. Addig a kutya sohasem tapasztal kényszert, addig arra

törekszünk, hogy maga a jóság és szeretet legyünk a kutyával szemben. Ez nekünk — és a kutyának — sok időt takarít meg, valamint munkát és bosszúságot és minden czél nélkül alkalmazott kényszert. Rászedjük a kutyát, midőn képzeletét hasznunkra fordítjuk. Ha cselünk sikerült, akkor fokozatosan lép fel a kényszer, de csak akkor, ha szükséges lesz. Ez, mint mondánk, nem minden kutyánál fordul elő.

Hogy a különbséget az «érzelemmérőnek» egy nemén az eddig szükségesnek vélelmezett erőszakos idomítás és a következő magyarázatokban leírt módszer között bemutassuk: osszszuk be egyszer az élvezet-érzéseket $\pm 0^\circ$ -tól $+100^\circ$ -ig, a kínérzéseket $\pm 0^\circ$ -tól -100° -ig. E szerint az erőszakos idomítás a hozás cselekvését minusra, mondjuk: -60° -ra lenyomja. Hogy a kutya egy ily nagy kínérzést legyőzzön, tehát az avval összekötött cselekvést elvégezze, kell neki egy -80 , egész -100° -ig menő kínérzést utána tenni, más szóval: bikacsököt és egyéb «kellemes» dolgokat. A látható hatás az ily módon idomított kutya félnék lényében nagyon is kifejezésre jut.

Először a felvevés véghezvitelét csupán élvezet-érzésekkel fogjuk követni, ezen érzéseket a kutyának szokásává tesszük, úgy hogy a cselekvést elkövesse, anélkül, hogy «minus»-t kellene használni. Csak ha a kutya már ezen szokásban van — és az ellentétül a kényszergyógymóddhoz egy, kettő, háromra megy — csak azután nyúlunk kényszerrel közbe, minél azonban sohasem szabad oly erős kényszereszközöket alkalmaznunk, hogy czélunkat elérjük, mint a másik módszer-nél szükséges. Mi tehát nem verjük ki a hajlamokat, hogy mindjárt azután még több veréssel belepréseljük; nem, mi kihasználjuk a hajlamot és nevelünk örömmel dolgozó kutyákat. Mi elejtjük az agyrémet a kutya kötelességtudásáról az ember önzésével szemben, ki-

használjuk a kutya természetes önzését maga-magával szemben és az idomítás művészete által a magában véve haszonellenes cselekményét a hozásnak, mint egy reá nézve hasznosat varázsoljuk elébe.

Épen ezen gyakorlatnál áll ez inkább mint bárhol: Szemesé a világ! Nem előadások előljárók és ujonczok részéről, hanem egy állat rászedése! Ha csak szabadulni akarnánk a betűtől, hogy a gondolkozás egész erejét a kutya és lelke számára értékesítsük. Az állat, a kutya képzelőtehetsége ismeretének hiányán vall a legtöbb oktató kudarcot. Több megfigyelés, megkülönböztetés szükséges! Oly nehéz az idomítást a papíron bemutatni. A vonalt csak nagyjából lehet jelezni; a kutya maga vonja a zsinórmértéket. Csak a ki becsületesen belemélyed, meríthet egy tankönyvből hasznot.

Ki ne látta volna már kutyáját játszani? Több ily játék van. Épen látom Doberman-pincsemet, hogy játszik a mellékszobában. Minden este kap egy kutya-lepényt, melyet tájából hoznia szabad. Ma úgy látszik, nem nagy az étvágya, mert a helyett, hogy a lepényt elfogyasztaná, játszik vele. Guggolt ragadozótartásban fekszik a tárgy előtt. Látszik szikrázó szemein, hogy azt a négyzögű dolgot ellenségnek képzeleli. Most gyors fogással megragadja s a levegőbe dobja, megint rárohan, újból megragadja a lepényt, hogy megint a levegőbe dobja. A figyelő nem tarthatja vissza a nevetést, ha a nagy komolyságot tekintí, melylyel a kutya az «ellenség»-gel szemben keresztülvizsi szerepét. A kutyának minden játéka — valamint a legtöbb gyermeké is — tusa és zsákmány képzeletén nyugszik. Ezen játéknál a kutya a tárgynak lelkét adott, mint élő ellenfelet vagy élő zsákmányt képzelte. A kutyának ezen képességét felhasználjuk — mint mindjárt ki fogjuk mutatni — a kutya begyakorlásánál a felvételben, melyet egy megragadás előz meg.

Ki játszott már egyszer a kutyával, ki volt már a kutya játszótársa? Talán csak kevés hang felel erre. Igenis, mint ember is lehet a kutyával játszani, hogy a kutya a homo sapiensszel szemben pontosan úgy viselkedik, mint a fajtársával. És a ki a kutyát meg tudja érteni, hogy vele játszani, őt játékra bírni képes, az legkönnyebben fogja az állatot a felvevésre megtanítani. Oly nehéz leírni, *hogyan* lehet a kutyával játszani. Sőt azon embernek, kiknél az érzék a kutyával való bánásmódra hiányzik, nagyon nehéz a kutyát játékra bírni, még ha ezt az oktatásnak valamely tanítómestere mutatja is. Az egyszerű gyakran oly messze fekszik az emberi gondolkodástól; nem tudjuk magunkat a kutya lelkébe helyezni és ezért nem tudunk vele helyesen bánni, nem tudunk reagálni.

Figyeljünk meg egyszer két, játékból verekedő kutyát. Feküdünk egyszer a föbe és próbáljuk meg, vajjon nem tudnánk-e átvinni a kutya verekedőpajtasának szerepét vagy a mi célunkra egy kutya szerepét, mely valamely tárgygyal játszik. Most látja ezt az idomítandó kutya és maga akarja a tárgyat. A kinek ez sikerül, annak hajlama van a kutyához férközni annak képzeleti világába magát bele fészkelni; az érti a kutyát és azért azzal meg tudja magát értetni; ezen ismeretre építve, a kutyának az érzéki benyomásokat úgy tudja állítani, hogy egy vágy keletkezik, a mint ez az embernek az ő céljaira kell. Első gondunk arra legyen irányítva, hogy a kutyát egy tárgy felvevésére bírjuk. Minden el lesz távolítva az útból, a mi ennek a felvevésnek akadálya lehetne. Magának a tárgynak olyannak kell lenni, hogy a kutyának ne legyenek kellemetlen érzései, ha azt fogai között hordja. Veszünk egy mintegy 6 cm átmérőjű és 24 cm hosszú kerek fát, középtől számítva két szájszélességet

2 cm átmérőre kivágunk, hogy a kutya kényelmesen megfoghassa és ezen fácskával kezdjük munkánkat.

Mielőtt a kutya nem vált jó hozóvá, nem használunk más tárgyat, legfeljebb olyanokat, melyeket a kutya még szívesebben vesz fogai közé, mint a fát. Mástkülönbén neki a felvevés már kezdetétől kellemetlenné lesz téve. A hely, a hol első kísérleteinket végezzük, sohase legyen kínzókamra, p. o. idomító helyiség, mert ebben a megfélemlített kutya majdnem sohasem lesz azon hangulatba hozható, a mely őtet a felvevéshez tereli. Különösen hangozhat, ha én hangulatról beszélek. A ki a kutyát újoncznak tekintí és magamagát már kezdetől a kutya előljárójának, az nehezen fog az idomítás lélektanába behatolni tudni. Kalonai mutatványokat az idomításra átvinni, ennek halálát jelenti. Minden rendelkezésünkre álló eszközzel kihasználjuk a kutyának hangulatát, sőt kezdetben gyakorlataink idejének és helyének tekintetében is ahhoz alkalmazkodjunk és iparkodjunk azon hangulatot előidézni.

Azon módszer tehát, a mely «par force» gyakorol és még hozzá az idomító helyiség által, a kutyát, midőn ezen kínzókamrába lép, mindig azonnal rája váró félelmi érzésekkel összekötött kényszerre emlékezteti, előli azon hangulatot és azért oly nehéz alkalmazásánál őt a felvevésre bírni. Azon örvendő hangulathoz akarunk mi alkalmazkodni, melyben a kutyának kedve van a felvevéshez, ezt akarjuk megtartani és előidézni; akkor az eredmény kín nélkül az emberre és kutyára nézve rövid időn belül teljes mértékben meglesz. Az idomítónak tisztába kell azzal jönni és kitapasztalni tudni azt, hogy minden oly cselekményt, mely eredetileg nem fekszik a kutya hasznában, hanem még csak az idomítás által lesz az állatnak mesterségesen hasznos cselekvéssé alakítva, több-keve-

sebb kényszerrel érhetjük el. Azért az idomítás kezdetén az oly cselekvések, midőn a kutya a velük összekötött kínéréseket könnyen a gazdára viszi át, megfélemlítőleg hatnak a kutyára. Csak az idomítás folyamán történik meg az érzések csoportosítása által a kutyával azon átalakulás, mint a párisi inyenczcel 1870-ben: a viszonyok nyomása alatt kedvét leli benne.

Az idomítás kezdetén tehát a kutya, közvetlen valamely kényszermunka elővétele után, legkevésbé lesz azon hangulatban, hogy felvegyen. Ebből következik, hogy ebben az esetben nem csinálunk felvételi gyakorlatokat. Ellenben felhasználunk minden oly alkalmat a felvétel gyakorlatának folytatására, midőn a kutya örömteljes hangulatban van. Még jobb, ha az oktató azon helyzetben van, hogy a kutyát oly hangulatba tudja hozni! Mikor van már most a kutya azon hangulatban? Figyeljük meg egy kicsit! Mindig olyan helyzetben, midőn valaminek örvend, p. o.: a ketrecből való megszabadításra. Ha lakótárs, reggel az első üdvözlésnél, továbbá midőn engem, ha valamely járástól visszatérek, mint visszamaradt otthon üdvözlő; midőn a kalapot kezembe veszem, hogy vele a szabadba menjek stb. Hangulatban van akkor is, ha a szobában unatkozik és tevékenységi ösztöne valamely cselekvéshez tereli, a mely természetének megfelelő, a mint ez p. o. az imént volt, midőn a Doberman-pincs a kutyalepénnyel játszott. Egy kis előképzettséggel a kutyának természetesen birnia kell. A «hozzám»-jövés kezdőképeleiteit már ismernie kell; leülni kell tudnia, teljes bizalommal kell gazdájára iránt viseltetnie, továbbá annak veregetés és czirógatás alakjában nyilvánvaló hizelgéseivel és azzal összekötött «to-ibrá»-hoz szokva kell lennie. Jó az is, ha a kutyára nézve nem új dolog, ha fogzatát felnyitjuk.

Epen az unalmat, melyet a szobában való tartó-

zkodás előidézés, használjuk ki, hogy őt cselekvésekre ösztönözzük. A szoba, melyben mindig, mint barát és pajtás léptem fel vele szemben, a legalkalmasabb hely, hogy őt felvevésre birjam. Ott, a hol őt sohasem kínoztam más gyakorlatokkal, ott, hol figyelme nincs úgy elterelve, mint a szabadban, hanem egészen a fára van irányítva. Azon tapasztalatot fogjuk csinálni, hogy oly kutyák, melyek a szobában már jól vesznek fel, ezt a szabadban még nem teszik. Ott ugyanis elterelődnék és új segélyek szükségesek, hogy őket felvevésre birjuk.

Kérem az olvasót, legyen tekintettel arra, hogy az idomítás folyamát épen ezen gyakorlatnál nehéz leírni és a haladást bemutatni. A mit itt szélteben-hosszában vázolni kell, a valóságban sokszor egy pár kézfogással elérhetjük! Az oktató sohase kösse magát ahhoz: Ma a kutyának ilyen vagy olyan messzire kell eljutni, sohase tartson be egy meghatározott időt a gyakorlatra, sohase kapaszkodjék ismétlésbe, mely által a kutya a felvételt, mielőtt még rászedtük volna, megütálja. Alkalmazkodjék kezdetben mindig a kutya hangulatához! Ez a hangulat helyes eljárás mellett mindig hosszabbra és hosszabbra nyúlik, úgy hogy végre mindig megvan.

A kezdőnél többnyire hiányzik a szem a haladás számára és az áttekintés az idomításnál, a mi épen ezen gyakorlatnál káros lehet. Balsikereket lát, mikor fényleg sikerek vannak. Türelem, türelem és még egyszer türelem és mindig türelem az első követelmény. Nem kell a kutyában egy oly tanítványt látni, a ki nem akar és sohasem szabad erőszakot alkalmazni, mielőtt a kutyánál a játszva felvétel szokássá vált. Ha a kutya lakótárs, előbb mindig a szobában kellene gyakorolni. Az udvarra való kimenetel már a felvevésnek egy súlyosbítását jelenti,

Első sorban adjunk a kutyával szemben életet a fának, mint a hogy ő maga csinálta a kutyalepénnyel; a jelszó nem ez: Vedd a fogófát fogaid közé, hanem: szabad ezt tenned. A szobában vagyunk; én egy széken ülök, a kutya unatkozva néz ki az ablakon. Hirtelen valamely hangot hallatok, mely a kutya figyelmét reám vonja. Egy «szt» vagy egy magasan mondott «í» eléri a célát. Mihelyt meglepett tekintete reám esik, a kutya figyelmét a kezemben levő fára kell irányítani. Sohasem az által — ezt előre hangsúlyozzuk — hogy eldobom. Ebben hiba rejlik, melyet — fájdalom — gyakran követnek el. A kutya a tárgy után ugrik és játszik vele, tehát magának tartja. De hiszen a tárgy birásának örömet akarjuk felébreszteni, persze oly alakban, a mely annak hozását kezdettől szokássá teszi.

A fának a kezemben most már a kutya szemei előtt kell életet adni; karom gyors mozdulatai szükségesek ahhoz. Egy lökéssel hátam megett van a fa és hangosan kopogtat a szék hátán; azután a kutya szemei előtt a földön zörög. Ha jön, akkor a kezdet már megvan. Ha nincs hozzászokva gazdájában a játszópajtást is látni, most kell őt ehhez szoktatni. A fával a kutya elé megyek és orra előtt tánczoltatom; azután visszasietek a székhez. Hamar felkeltjük ezzel a figyelmét; azt az izét «akarja». Hogy ez a vágy növekedjék, a széken ülve újból kezdem a csel.

A fa zeng, ugrik és hangzik, előjön, érinti a kutya testét, elmenekül és újból elrejtőzik. Most utána akar ugrani — már egy további haladás! Az első vágy a tett után! Nem erőszakkal érhető el, hanem csel által és pedig a legrövidebb idő alatt.

Azon pillanatban, midőn a kutyánál a bírniakarást felismerjük; gyorsan, de mégis gyöngéden szájába toloom a fát, egyidejűleg czirógatva «ápport»-ot mondva.

Ha száját nem nyitotta elég szélesre, akkor bal kezemmel felülről a kutya orrát átfogva, hüvelykujjal az egyik, a mutatóujjal a másik oldalon tartom a kutya felső állkapcsát, míg a középujj a kutya alsó állkapcsát lefelé nyomja, úgy, hogy a száj kinyílik. Ezen bánásmódhoz — mint már mondva volt — a kutyának szokva kell lenni, úgy, hogy abban semmi szokatlant se lásson. Villámgyorsan és minden kényszer nélkül kell ennek történni, hogy egész gyöngédek és valami természetesnek lássék. Mihelyt a fa a szájban van, a bal kéz gyorsan az állkapocs alá nyúl, ezt gyöngéden a kézben tartva. Elég, ha a fa csak egy-néhány másodpercig marad a szájban. Ha a kutya száját kinyitni akarja, ezt nyugodtan meg kell engedni és nyúljunk a jobb kézzel, mely — ha szükséges — eddig a kutyát a nyakörvnel tartotta, a fához és kísérjük a kivevést az «ásusz» hangjellel akkor is, ha a kutya ezt eleinte az oktató akarata nélkül tette is. Most az előttünk álló állatot símogatjuk és veregetjük a kedvhang kíséretében.

További kísérleteket mindig csak azon szempont alatt teszünk, hogy a kutyában felkeltsük a kedvet a fa megkapására. Ez a jelenet mindig ugyanazon módon ismétlődik. A fa életet kap, a kutya bírni akarja, hízog «ápport» mellett szájába csúszik, a bal kéz gyöngéden az alsó állkapocs alatt nyugva; egyidejűleg czirógatja a jobb kéz a fejet, folytatólagos «toibrá» mellett. A szájban tartás idejét csak lassanként hosszabbítjuk meg; egy «ásusz» következik és megint a fej símogatása a kedvhangnak egyidejű használata mellett. Az első haladást már abban lehet észlelni, ha a kutya erélyesen ragad, úgy, hogy száját a fa bevezetésében nem kell többé felnyitni. Sohasem kell gyakran ismételni, s be kell szüntetni, ha a kutya többé hajlamot nem mutat. Mindig — kivált az első idő-

ben — a kutyának egy örvendő hangulatát kell felhasználni, hogy a gyakorlatot folytassuk.

Ha a birtoklás öröme oly nagy, hogy a kutya nem akarja elengedni — egy körülmény, a mely előfordul, — akkor az előbb leírt fogást, mint a fa behelyezéséhez használjuk, mely az alsó állkapcsot kinyitja. Ha a kutya igen erősen tart, nyomjuk az alsó állkapocs *alatt* levő bal hüvelykujjal a kutya ajkát a fogakra, hogy fájdalmat okozzunk, melynek következtében a száját felnyitni hagyja. De nem egy hirtelen erős nyomással, hanem azt lassan addig fokozva, míg a száj felnyílik. E mellett azonban ne alkalmazzuk a «fuj» kinerzést keltő hangot, mely magában véve a megtartás felhagyására helyén való lenne.

Ennek következő oka van: ha azon pillanatban, midőn az ajkat a fogakra nyomjuk, «fuj»-t mondánánk, a kutya az így keletkező kinerzést az oktatóra vinné át. Mivel azonban ez által a «bíriakarás» kedve megsemmisítettik, azon kell lennünk, épen ezen gyakorlatoknál, melyhez a kutyát jól megfontolt okokból kényszeríteni nem akarjuk, hogy csak jóságos alakban lépünk vele szembe. A nyomás az ajkra azonban elengedhetetlen; ne kísérvük tehát azt — és ez kezdetben különösen fontos — «fuj»-jal, hanem egy jóságos hangon kimondott «ászs»-szal. Így a kutya nem jön rá, hogy az előidézett fájdalom az urától ered. Miután a fát az «ászs» kíséretében a szájából kivettük, a kutyát — mint említve volt — megveregetjük és simogatjuk. Hogy hányszor ismételtessék a kísérlet, egészen az oktató képességeitől függ. Ha még egyszer fel tudja kelteni a kutyában azon vágyat, biztosan! De sohase kínozza az állatot egy «kell»-lel.

Sohase kapcsoljunk egy olyan más gyakorlatot ehhez, a mely valamely kényszerrel, tehát kinerzéssel van összekötve. Az nemsokára odatpad a kutya em-

lékezetéhez, melynél azután egy eljövendő kinerzés képze a felvevést már kellemetlenné teszi. Ellenkezőleg — kivált kezdetben — hagyjunk a kutyára nézve valamely örömet bekövetkezni, a felvevés gyakorlata után, a mely leginkább azáltal idézhető elő, hogy veregetjük és czirógatjuk. Ha ehhez az öröm egy séta vagy az ebéd alakjában csatlakoznék, akkor a kutya az avval összekötött képzetek által nagyon is eltereltetnék a fától. Az érzéki benyomások, melyeket a vágy kelt, a fa birtokába jutni, később minden megfelelő alkalommal — lehetőleg a szobában — mindig ismét hasonló módon keltendők fel.

Rövid idő mulva már majd tovább akarja a fát szájában tartani; ezt a vágyat támogassuk. Ha a kutya a tárgyat már tovább tartja szájában, akkor a bal kéz enyhén az alsó állkapocs alá csúszik, a jobb kéz a kutya hátuljára nyom «szécen» mellett, míg leül; azután simogatja fejét, míg a kutya a fát szájában tartja, folytonos «to-ibrá» mellett. Az érzéki benyomás, mely a kutyával az «ászs»-t megérteti, az előbb leírt nyomás az ajkra. Az által, hogy a fát csak akkor bocsátjuk kézből, ha — a nélkül, hogy a kutya szájából esett volna — annak fogai között marad, míg ez szorosán az oktató előtt áll vagy ül és így mindig ennek hatalmában marad; továbbá az által, hogy a kutya a fát ülő helyzetben adja le, a hozás, leülés és leadás gyakorlatát a legjobb módon készítjük elő. Mert a kutya ezen módon rá sem jöhet, hogy a tárggyal játszódjék és azt birtokában tartsa. A kutyában a fa után felkeltett vágyat az által, hogy azt megragadhatta, kielégítettük és egy ideig magát a fa birtokában érezheti. A leadásnak már magában véve az állat haszna ellen irányuló cselekvését a mindig az oktatótól kiinduló és csatlakozó czirógatás és «to-ibrá» által előidézett élvezetérzések háttérbe szorítják. A további

folyamatban az által is, hogy a leadáshoz az én részemről azonnal egy új lelkesítés csatlakozik, a mely azonnal megint egy új vágyat kelt a kutyában a fa után. Mert mihelyt én őt — ha egyszer a kutyában a fa birtoklásának kedve feléledt — a leadás után mindjárt a fa után kapni engedem, már a fa leadásánál fennáll azon képzelet, hogy azt mindjárt visszaveheti. Ezt minden oktató a kutya magatartásából megfigyelheti. Ezen képzelet által tehát a leadást a kutyának «szája ízéhez» alkalmazzuk. Mihelyt a kutya biztos hozó lett — a mint később látni fogjuk — úgy állítom neki az érzéki benyomásokat oda, hogy ez a képzelet kiválik.

A mit eddig vázoltunk, az játék — játék a kutyának és az oktatónak, hogy a kutyát, ha van felette hatalma, betanítsa. Egy oly játék azonban, melyből sok kutyánál oly szenvedély lesz, hogy feltétlen biztos hozókká válnak. A szükséges befolyást azonban nem egyedül a kutya lelki életének elméleti ismerete által érjük el. Sőt ezen ismereteknek karöltve kell haladni azon határozott modorral, melyet a kutyával szemben tanúsítunk. Gyakorlati oktatás daczára épen ezen gyakorlatnál sok ember nem válik be, mert épen ez a modor hiányzik nála. Öröm nézni, hogy mennyire halad ezen gyakorlatban a kutya néha egy pár nap alatt egy ügyes idomító kezében. Egy másik kínlódik és kínlódik és nem bír haladni. Szegény kutya, menyit kell akkor nála szenvedned!

A mit így játszva elérünk, segítsen nekünk tovább. Az «ápport» hangjel nem lett a kutyánál — mint az erőszakos idomításnál — bekövetkező rettegések és félelem-érzések képzeletévé, hanem egy arra vonatkozó jellé, hogy a megelevenedett fát, a zsákmányt, megfoghatja. Csak midőn ezen vágy — soha kényszer, csak a vázolt befolyás által eléretett, igyekszünk a

kutyát a földről való felvételhez közelebb és közelebb hozni. A mint az ábrából látszik, úgy állok fel és a fát az előttem álló kutya előtt úgy mozgatom ide-oda, hogy a szorosán a föld felett levő dolog után kell ugrania, hogy megkapja. De nem ejtem a fát a földre, hanem kezemben tartom és hagyom a kutyát a min-



7. ábra.

dig hízelgő «ápport» mellett utána kapni, vagy mint rendszeren, kínérések felkeltése nélkül, «ápport» mellett gyorsan a szájába tolom. A bal kéz megint enyhén az alsó állkapocs alá nyúl, hogy a kutya a fát el ne ejtse, a jobb kéz a kutyát «széccen» mellett lenyomja és azután «to-ibrá» mellett fejét simogatja. Azután a fát, mint rendszeren, kiveszszük a szájából és a kutyát megczirógatjuk.

Egész igyekezetünk odairányul most, hogy a kutya

mindig a földhöz közelebb fogja a fát, hogy őt jobban és jobban készítsük elő a földről való felvételhez. Ha a kutya annyira haladt, hogy a szorosban a föld fölött csúsztatott fát megragadja, akkor az első kísérletet tehetem arra, hogy kezemből a földre csúsztassam, a mi eddig még nem történt meg. E mellett figyelemmel kell lenni arra, hogy a kutya a fát ha megfoghatja, sokkal inkább felveszi addig, míg gurul. Miután a fát az ismert módon csúsztattam a földön, azt egy pillanatban, midőn a kutya éppen utána kapni akar, a szorosban a föld fölött lévő kézből lehetőleg úgy bocsátom ki, hogy guruljon. Ugyanazon pillanatban felhangzik a magasban és hízelegve mondott «ápport», a mi a kutyát még jobban buzdítja.

Most jön a nagy pillanat, a minden idomító által várva várt: felveszi vagy nem veszi fel? De nem kell keseregnünk, ha ez ma még nem történik meg. Mit kell tehát tenni? Pontosan a régi csapáson tovább dolgozni. A kutya ott áll előtte és nézi a fát, a mely időközben élettelené vált. Gyorsan odaugorva, megint élővé teszem, mint eddig, ismétlem a kísérletet, egy pillanattal — talán abban a pillanatban, midőn az elsiető fa után akar ugrani — nyakörvénel fogva egy másodpercre visszatartom, hogy vágyát fokozzam és tovább buzdítom «ápport»-tal és — mihelyt csak előkészületeket csinál a fát szájába venni — «to-ibrá» — «to-ibrá»-val. Ha ennek daczára sem veszi fel, sietve odaugrok, betolom, mint rendesen, «to-ibrá» — «ápport»-tal szájába, mire a dolog, mint rendesen «szécen» — «to-ibrá» — «áusz»-szal végződik. Azután beszüntetem a gyakorlatot. Pontosan jegyezzük meg magunknak: valahányszor további kísérleteknél nem vesz fel magától, mindig szeretetteljesen szájába tesszük a fát és úgy végezzük a gyakorlatot, a mint éppen leírva volt.

Azon általános felfogás, mely a kutyáról az emberrel szemben egy bizonyos kötelességérzést kohol, az idomításnak ily nienetét természetesen meg nem érti. De ez az idomításra nézve mellékes, mert a kutya képzeletei mérvadóak! Az erőszaknak legcsekélyebb alkalmazása hetekre visszavet és cselszövésünk szégyent vall. Azért a gyakorlatot mindig a kedv valamely érzésével fejezzük be. Azon oktatóknak, kinek csak némi befolyása van a kutyára, nem sokára megjön a napja; midőn a kutya az elsiető fa után kapva, azt szájába veszi. Mihelyt ezt megteszi, menjünk vagy inkább fussunk a kutyától vissza. Hisz ő hozzá van szokva a fával a szájában mindig az uránál lenni, és minden habozás nélkül jönni fog. Akkor azután a gyakorlatot, mint rendesen, «szécen» — «to-ibrá» — «to-ibrá» — «to ibrá» — «áusz» — «to ibrá»-val befejezzük.

Annak a kísértésnek, hogy a gyakorlatot megismételjük, «mert oly jól ment», álljunk ellent. Mindig és mindig újból legyen hangsúlyozva, hogy a gyakorlatnak soha sem szabad valamely kényszerrel végződnie. Ha a kutya a felvett fát elejti, akkor mindig «to-ibrá» — «ápport» mellett gyöngéden szájába dugjuk. A felvétel begyakorlásánál mindig ki kell használni a kutya hangulatát és azt mindig újból előidézni a tárgy ismert felelevenítése által. Ezen hangulat a kutyánál — a mi előnyünkre — fokozatosan úgyszólván «idült»-té lesz. A fának mindig kevesebb szüksége van arra, hogy tánczoljon és zengjen, és zsákmánynyi legyen a kutya szemében. Mihelyt kezembe veszem és vele csak a mozgást jelzem, a kutya már bírni akarja. De mindig újra jönnek idők, a midőn kevesebb zsákmány-kedve van és mindig ismét vissza kell nyúlni a felelevenítéshez. Lassan-lassan egy gyönyörteljes szokásává lesz azt miudig előhozni, kivált a

szobában, de odakünn sem fog soká tartani, míg mindig előhozza.

Egy további haladás abban lenne látható, ha a kutya a tárgyat felvonná, ha az — a nélkül, hogy szemel előtt külön felélesztetnék — az oktató által eldobatik. Mindezen haladásokat az oktátónak meg kell figyelni és azokra tekintettel lenni. Mint valami magától érthetőt kell látni tanulni, hogy a kutya, ha ma már felvett, ezt holnap egyszerre megtagadja. Kényszer, mely egy ilyen hangulatot visszatartana, eddig szándékosan nem alkalmaztunk. Mindig csak vissza kell nyúlni a felelevenítéshez. Miután időközben már a fát kezünkől csúsztattuk, az időtől fogva tehát a fa előhozatala, mint új cselekvés sorakozott, most hát erre a hozásra figyelmet kell fordítanunk. A mint mondtuk, a kutya az első gyakorlattól kezdve ahhoz lett szoktatva, hogy szorosán az oktató előtt ülve leadja a fát. Ez a kutya húsába és vérébe átment, annyira, hogy a szobában az oktátónak a legkevésbé sem nehéz a kutyát arra megtanítani, hogy a felvétel után azonnal gazdájához siessen. A gyors megragadás is el van érve a tárgy megelevenítése által. Ha egy kevésbé ismerjük a «hozzám»-jövésnél megfigyelendő szabályokat, ezek annyira támogathatják az oktatót, hogy a kutya mindig tartózkodás nélkül siet hozzá.

A szabadban mindaz kellett, a mit a XII. B) szakaszban elmondunk volt, hogy a «jövés vágtában» eléressék. Fussunk p. o.: mihelyt a kutya szájában van a fa «ápport» mellett el a kutyától, mely vágtágrásokban fog gazdája után sietni, használjuk a gyorsító jelt, stb. Különös figyelmet érdemel azon körülmény is, hogy a kutya a fát az első időben gyakran elejti, mielőtt leült vagy mielőtt az oktató az «ásusz» jelt adta. Figyeljük meg a kutyát a jövésnél és tegyük gyöngéden kezünket alsó állkapcsa alá. Az elő-

hozás mindig egész rendszeresen ezzel végződik: «szécen-to-ibrá» (a fej simogatása) «ásusz-to-ibrá» (simogatni és veregetni). Lassankint elhagyjuk az élvezethangot, később a «szécen»-t is. Az élvezethang használatának azonban időről-időre mindig közbe kell lépni. Hogy mikor, azt csak az oktató érzéke határozhatja meg. Ha a kutya a fát az «ásusz» hangjel előtt ejtette el, hamar ugorjunk hozzá és toljuk «to-ibrá-ápport» mellett szájába.

Az oktatás további folyamán azonban megváltoztatom magamtartását ezen alkalommal és pedig következőképen: Feltéve, hogy a kutya az eldobott tárgyat előhozta ugyan, de azt az «ásusz» hangjel előtt elejtette. A különféle cselekvéseket, melyekből a hozás képződik, tehát az általunk akart módon vitte keresztül, oly cselekvéseket, melyeket én az idomítás folyamán majdnem állandóan élvezetérzést keltő hanggal kísérek. Azon pillanatban már most, midőn a fát elejti, felhangzik az eddig még sohasem hallott kényszerítő hang «fuj», melyet most azonnal az elejtés cselekvésével hozhat összeköttetésbe. A «fuj» hangneme legyen gyöngéden intő, hogy a kutyát ne ijessze el. A «fuj» után a tárgyat villámgyorsan «to-ibrá», «ápport» mellett, mint rendszeren szájába dugjuk. (Az okát lásd alább 137. oldalon.) Azután épen oly rendszeresen végződik a gyakorlat, mint eddig «szécen» stb.-vel.

Mindenekelőtt tehát egészen enyhe kényszerről van szó, mint eszökről annak megértésére, hogy a fa elejtése az «ásusz» előtt elengedhető. Sok kutyánál azonban ezen eljárás azért nem szükséges, mert az egyszer felvett fát nemcsak el nem ejtik többé, hanem még nem is szívesen adják oda; ezeknél az öröm a birhatás felett igen nagy lett. Az oktatás eddigi menete által azonban annyira befolyásolva voltak, hogy a fával mindig gazdájukhoz szaladtak. Azonban az

egészen enyhe nyomása az ajknak a fogakra elegendő, hogy ezekkel is megértessük az ezen fájdalmat követő «áusz»-t. Ezen kutyáknál kényszer a fa és más tárgyak felvételére a legtöbb esetben nem is lesz szükséges; a hozás ezeknél szenvedélyes szokássá lett. További kezelésük — mint lejjebb látni fogjuk — némileg másként fog alakulni, mint azon kutyák kezelése, melyeknél kényszert kell alkalmaznunk, hogy biztos hozókká legyenek. Az utóbbiaknál a tárgyhoz kényszer az épen leírt módon lép fel. Nem tehát magánál az első felvételnél, hanem azon pillanatban, midőn a kutya a *hozott* tárgyat az «áusz» előtt elejtette. *Mert ha az első felvételt a fa eldobása után még nem értük el, soha se alkalmazzunk kényszert.*

Tegyük fel, hogy a kutya a hozott tárgyat az «áusz» előtt elejtette. Most egy lépést hátralépve azt mondjuk, a fára mutatva, gyöngéden intő hangon: «ápport!» Először történik, hogy a kutyának egy tárgyat, mely előtte fekszik, anélkül hogy dobatott, tehát felélesztett volna, fel kell vennie. Azért egy kis segélyt kell nyújtani az által, hogy a fát a lábbal meglökjük, azt így élesztve és egyidejűleg gyöngéden «ápportot» mondva. Ha csak minden oktatónak lenne érzéke, hogy meddig mehet a kényszerrel! Lehetetlen azt szavakba szedni. Hogy már most a kutyát a fekvő tárgy felvételére bírjuk, neki értésére adjuk, hogy a felvevésben «örömét találja», az élvezetérzést és kínérzést keltő hangok használata most igen czélszerű. Ha a kutya az «ápport» hangjelre csak a legcsekélyebb előkészületet teszi a fát felvenni, megkíséreljük őt a czirógató «to-ibrá-to-ibrá-to-ibrá» és az ezen hangokra következő és intve kimondott «ápport»-tal megkezdett cselekvésének folytatására bírni, míg — mihelyt azzal felhagy — egy kemény «fuj» ezen felhagyást egy kínérzéssel tetőzi, mely őt megint megkezdett cselek-

vésének az élvezethanggal ellátott folytatása felé tereli. A ki egyszer a kutya képzelmi életében otthonos, az minden bizonynyal felismeri, hogy az érintkezések mily kiváló eszközei fekszenek az élvezet- és kínérzések helyes használatában. Ha a kutya felvesz, dús czirógatás jutalmazza s a gyakorlat azonnali abban hagyása.

Ha a kutya ezen befolyás ellenére megtagad, nem szabad további kényszerrel előállani, hanem vissza kell nyúlni a fának a szájba szépszerrel való bedugásához. A gyakorlat tehát — daczára annak, hogy a kutya nem vett fel — «to-ibrá-szécen-to-ibrá-áusz-to-ibrá»-val végződik. Miért? A kutya tapasztalja, hogy minden kényszer, minden kedvtelenség azonnal megszűnik, mihelyt a fa a szájában van! Mihelyt a kutyát ütünk, minden vágyat azonnal kiölnénk arra, hogy a fát hozza és felvegye. A fának szép szerével szájába dugása által nem annyira azt érjük el, hogy a kutya egy előtte fekvő tárgyat, a melyet nem dobtunk, felvegyen, hanem inkább az, hogy el ne ejtse, mielőtt az «áusz» felhangzott. Azonban az utóbbi is fontos, miután ezen követelést is a kutya elé állítja.

Mindig jobban és jobban kell arra figyelni, hogy a kutya a tárggyal hosszabb ideig maradjon előttünk ülve, mielőtt «áusz»-t mondunk. Eddig az utóbbi hangjelnél kezünket mindig a tárgyra hoztuk, hogy azt a kivételnél megfogjuk. Ez a mozdulat időközben a kutyánál jelle vált, hogy száját felnyissa, mivel a következő cselekvések majdnem egyidejűleg következnek: A fa megragadása és a hangjel: «áusz». Könnyen hozzászokik a kutya száját kinyitni, mielőtt ujjaim a fát már megfogták. Ennek az által hatunk ellene, hogy a fa kivételében a kezét erre hozzuk, de amellett nem mondunk «áusz»-t. Ha a kutya ennek daczára elejti a fát, ugyanazon pillanatban egy «fuj» hangzik

és azonnal megint szájába dugjuk a fát és a kezét megint közelítjük, mint a kivevéshez. Nemsokára észreveszi a kutya, hogy még csak az «áusz» a jel a száj kinyitásához. Ha a kutya az élvezeti és kínérzési hang leírt használata által már annyira haladt, hogy az előtte fekvő fát «apport»-ra felveszi, soha sem dugjuk azt többé szájába, hanem hagyjuk őt — midőn egy lépést hátra teszünk — mindig felvenni.

A hozás gyakorlata tehát eddig annyira tökéletesítve lenne, hogy a kutyát még csak arra kell megtanítani: ne ugorjék — mint ez eddig szándékosan mindig történt — azonnal az eldobott tárgy után. Sőt ezt inkább akkor tegye, ha az «ápport» jelhang felhangzik. Ezen követelmény rendkívül könnyen elérhető. Leültetjük a kutyát s míg őt a nyakörvnel tartjuk, a fát szeméi előtt eldobjuk, őt addig visszatartva, míg «ápport»-ot mondunk. Rövid idő alatt hozzászokott ehhez a kutya. De ezt előbb ne gyakoroljuk, míg az előhozás kedve nem lett állandó, mivel különben a tartás által a felvevéstől könnyen kedvét veszszük. Mivel eddig a fát czélszerűen úgy dobtuk el, hogy a kutya mindig csak a szemek segélyével keresés esetében a megfogás kedve csökkenne — találhatta meg, az oktatónak egy odamutató kézmozdulata teljesen felesleges. Sok oktató azonban egy kézmozdulathoz hozzászokik. Ha már most a kutyát arra akarják tanítani, hogy csak a hangjelre ugorjon oda, ezt a kézmozdulatot megtartják, mely a kutyának már most a hallérzéki jel «ápport» mellett egy látérzéki jellé válik: odaugrani. (Nem kívánt képzelmi kapcsolat.)

Miután az oktató nem tudja ezt, nem figyel arra, hogy mindkét jelt egyszerre adja; talán egyszer felcseréli karját anélkül, hogy «ápport»-ot mondana vagy fordítva. Ebből magyarázható, hogy némely oktatónak oly nehezére válik a kutyának betanítani, hogy csak

az «ápport»-ra ugorjék be. A kutya mindkét jel között ingadozik és ez által zavar lesz. Ha egyszer az «ápport» előtt ugrik be, mivel a kéz egy másodperc töredékével előbb emelkedett, felhangzik egy «fuj», melyet már most a kutya magára a beugrásra vonatkoztat. Ha ez a behatás ismétlődik, a kutya inkább és inkább haboz, «ápport»-ra azonnal beugrani. Azért álljunk ott, mint egy szobor, ha az ugrást hangjelre akarjuk betanítani, ügyeljünk saját testmozdulatainkra, melyeket a hangjel pillanatában sokszor öntudatlanul megváltoztatunk, de megváltoztatni nem szabad.

Időközben észrevehette az oktató, hogy mindig kevesebb tekintettel kell lennie a kutya hangulatára: a felvétel kedve be van a kutya oltva és a hozás és leadás szokásává vált, az amellet mindig egyformán felvett érzéki benyomások suggestiv hatása alatt. Sőt némely kutya már szenvedélyes hozó lett, úgy, hogy ezen szenvedélyükkel már terhünkre esnek. Alig vettük ki szájukból az előhozott fát, ugatva ugrálnak körülöttünk, hogy a játék újból kezdődjék. Egy gyakorlott oktatónál ugyan nem fog előfordulni, hogy ez az aránylag kicsiny baj egyáltalában bekövetkezzék; keletkezését már csírájában elfojtja.

Ennek daczára ne okozzon fejfájást a kutyának ezen túlbuzgósága a tevékenység után; mert egy éles «plac» vagy — ha szükséges — egy jó suhintás hamar leszoktatja az állatot erről. Csak örülhetünk, hogy azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy tulpezzgő buzgalomnak vetünk gátat, ahelyett hogy a zilált munkakedv nekünk és a kutyának kint okozna. A mit már gyakrabban kiemeltünk, sok kutyánál kényszer alkalmazása vagy épen erőszak a további gyakorlatok folyamán nem szükséges.

Első sorban más tárgyak hozása az, a mi bizonyos körülmények között kényszereszközök alkalmazását

követi. Szándékosan használtuk eddig a fát, nehogy a kutyanak kedvét szegjük oly tárgyak hozása által, melyeket nem vesz szívesen a szájába. Most, midőn őt már rászedtük, azonban lehetséges másképen eljárni, anélkül, hogy a gyakorlat haladása és a kutya öröme a munkán szenvednének. Különösen fémtárgyak azok, melyeket a kutya nem szívesen vesz szájába. Oka részben a fémnek savanykás vagy keserű íze, továbbá a fájdalomérzés, melyet a fém hidegsége okoz, egy olyan körülmény, melyet különösen hideg időszakban figyelembe kell venni. Érintsük meg nyelvünkkel a hideg fémét és az angyalok zenéjét halljuk, a hogy a gyerekek mondják. A legtöbb kutyanál észrevehetjük, hogy a fémét az említett okokból különösen gyöngédén fogják meg; egy lánczot vagy egy kulcsot néha úgy, hogy a láncznak egy szemét vagy a kulcs fejét az agyarba akasztják, ezt mintegy fogasnak használva.

Ilyenformán sikerül nekik a fémét, a nélkül, hogy a nyelvet vagy szájpadrást érintené, előhozni. Figyeljük meg a változott fejtartást fém hozásánál. Ez azzal függ össze, hogy a kutyanak az a törekvése, hogy a tárgyat annyira, a mennyire lehet, elül a szájába hozza. Ha a kutya fémek hozását megtanulta, épen a fémnek gyöngéd megragadását használjuk fel, hogy olyan állatoknál, melyek a hozandó tárgyat eddig igen keményen ragadták meg — tehát rágcsták — ezt a hibát megszoktassuk. Egyszerűen addig hozatunk mindig csak fémét, míg a gyöngéd megragadás szokássá vált. Ha már a kutya biztos hozója a fának, akkor áttérünk más tárgyak hozatására, első sorban bőr, kelme, kéreg-papír, továbbá nehéz hozófák, stb. utoljára fém és üveg hozására.

Azon kutyák, melyek a figyelmeztető vagy fenyegető «ápport»-ra a biztos hozást nem tanulták meg vagy fém hozására nem voltak rávehetőek, most már

kényszernek vetendők alá. Szabálynak tartjuk, hogy minden új tárgyat, melyet a kutyanak hozni kell előbb a szájába dugunk és egy ideig vitetjük. Mielőtt azonban erőszakot alkalmaznánk, a kutyát hozzá kell szoktatni, hogy pórázon hozzon. Felvevésre először megint azon fát használjuk, melylyel mindig gyakoroltunk. — Mint közönségesen szoktuk, eldobjuk és «ápport» után a pórázon levő kutyával a fához szaladunk, ott megállunk (tehát nem mellette elhaladva venni a fát. Ha nem veszi fel, akkor a parancsoló «ápport» használata következik az élvezet és kínérzést keltő hangok használata mellett. Ha ennek daczára sem veszi fel a megszokott fát, akkor ez — míg a megszokott fáról van szó — annak a jele, hogy nagyobb kényszer még nem alkalmazható; sőt inkább vissza kell térni a hozásra póráz nélkül. Az erőszak csak akkor léphet fel, midőn a kutya *teltleges* kényszer alkalmazása nélkül veszi fel a fát.

Szabad ugyan az első kísérleteknél a fát a pórázon levő kutya által felvétetni és az élvezet- és kínérzéseket alkalmazni; erősebb behatásnak azonban még nem szabad történni. Mindig toljuk a fát a meghiusult kísérletek után közvetlen az utolsó eredmény nélkül mondott «fuj» nyomán «to-ibrá» mellett a kutya szájába, hogy az állat észrevegye, miszerint minden kínak vége, mihelyt a fa a szájában van. Ha az oktatásnál elkövetett valamely hiba által a póráz egy félelemképzetet jelévé lett a kutyanál, akkor természetesen sokkal nehezebb őt hozásra a pórázon bírni.

Ha a kutya az általa ismert fát a pórázon felveszi, akkor oly tárgyak felvevése következik, melyeknél ő ezt póráz nélkül önként nem teszi. Semmi esetre sem szükséges azonnal erőszakkal eljárni. Sok kutya leginkább azáltal szokik oly tárgyakhoz, melyek neki

kellemetlenek, hogy neki az illető dolgokat szájába dugjuk, hogy ezeket egy ideig tartsa. Hogy az inger a magában véve kellemetlen tárgyat szájába venni az állatnál fokozzuk, előbb a kezdetben használt meg-elevenítés módjához nyúlhatunk vissza. Ezen kísérleteket napokig, sőt hetekig folytathatjuk. Gyakran akkor is felvesz a kutya, mielőtt észrevennénk. Erőszak alkalmazásának mindig utolsó eszköznek kellene maradni. Igaz, hogy némely kutyánál alkalmazni kell. Az idomítás folyamán a helyeket akképen változtattuk, hogy az első gyakorlatokat a szobában végeztük, azután egy csendes udvarra mentünk és végre — ha a kutya ott felvett — a szabadban gyakoroltunk. Most megint a szobába térjünk vissza, nemcsak azért, mert a kutya ott legkevésbé lesz elterelve, hanem, mert ott sohasem juthat azon képzelethez, hogy a kényszerből szabaduljon. Ezen lehetőséggel eddig azért nem kellett számolnunk, mert a kutyával nem úgy bántunk, hogy vágyott volna a szökésre.

Azon kezdjük, hogy a kutya által oly fémtárgyakat vétetünk fel, melyeket «egy foggal», tehát lehetőleg elől a fogazatában vihet, pl. kulcsot vagy lánczot. Óvakodjunk apróbb, pl. zsebkétségű tárgyakat használni, mivel azokat később, ha vágatában hozza, könnyen elnyelheti. Nem gyakorlatias továbbá oly kutyáknál, melyeket fémek hozására kényszeríteni kell, több egymással összefüggő fémrészt (pl. egy kulcsomót) használni, míg az állatok nem vesznek fel. Az eldobott tárgyak zörgése azonnal elárulja, hogy most egy kellemetlen művelet kezdődik. Az egyetlen lehetőség a kutyát ezen magában véve kellemetlen cselekvésre kényszeríteni, mint mindig, az értésére adni: egy még nagyobb kínérés leselkedik reá, ha azon kínérést mely a fém felvételével van összekötve, le nem küzd és fel nem vesz.

Nekünk ezen «értekezés»-nél nagyon kapóra jön, hogy hisz a kutya az eddigi idomítás által már magában véve egy örvendő hozó lett. Örömmel ugrik tehát a kutya «ápport»-ra a tárgy után, melyet a szobába dobtam. De, oh, ez alkalommal más az íz és szag, melylyel a kulcs bír; a kutya lábánál kapargál rajta. Mihelyt látom, hogy nem vesz azonnal fel, egy intőleg mondott «fuj» hangzik, majd (szünet után) «ápport». Míg a kutya csak a kulcs körül foglalatoskodik, állandóan buzdítja a «to-ibrá» ezt folytatni; mihelyt azt félbehagyja, egy «fuj» értésére adja, hogy azon nem fogja örömet lelteni. Ha ezen behatás daczára sem vesz fel, pórázra veszem a kutyát, a nélkül, hogy felizgatnám magamat és megint intő hangon mondom «ápport».

Gondoljuk meg, hogy a kutya eddig «ápport»-nál mindig csak felvett. Ennélfogva az «ápport» fenyegető jelentségét és a kínérést jelző hangot értheti; hisz tudja, hogy eddig mindig minden kényszer megszűnt, mihelyt a fa szájában volt. Napokig mindig ezen értelemben lett befolyásolva, napokig ugyanazon cselekményeket ugyanazon sorrendben teljesítette. Azért most lehetséges, hogy a kínérést, melyet a fenyegető «fuj» kelt benne — ha nem vesz fel, — helyesen értelmezi és ez a felvevés folytatásához vezet (I. III. szakasz 34 oldal). Ha a kutya az élvezet- és kínérést jelző hang használata daczára sem vesz fel, akkor egyidejű «fuj» mellett egy villámgyorsan és észrevétlenül irányított ütés következik a pálczával és villámgyorsan reá jóakaró szájbacsúztatása a kulcsnak «to-ibrá» — «ápport» mellett (állkapcsot tartani). Így adjuk a kutyának megint értésére, hogy azonnal minden kellemetlenek vége, mihelyt a tárgy szájában van.

Most már az úr maga a jóság és a kutyát a kulcsal szájában «to-ibrá» mellett kissé vezetgeti, azután következik a leadás, mint rendesen. Mindjárt ezután

odaadom a kutyának a megszokott *fát*, megint elbocsájtatom «áusz»-ra, ezt a szobába dobom és azután a pórázon vétetem fel a fát. A felvevés pillanatában felhangzik az élvezet-hang, különösen kiemelve. Annál hamarabb fogja a kutya az előbb átélt kínérzést, az ütést, a fel nem vevésre vonatkoztatni — különösen minthogy mindjárt reá az élvezetet jelző hang hallatszott, — midőn a kulcs szájában volt. Most még egyszer hozatjuk a fát a pórázon nem levő kutya által és lezárjuk a gyakorlatot czírógatással. Csak másnap ismétljük a gyakorlatot pontosan ugyanazon módon. Mindig egy oly tárgy hozásával végződjek a gyakorlat, melyet a kutya szeret szájába venni, míg a kulcsot nem szívesen veszi. Ha a gyakorlat kínérzésekkel végződött, beáll a félelem az «ápport» elől.

Semmi esetre se tekintsük balsikernek azt, ha a gyakorlat nem sikerül mindjárt; a rendes lefolyás az, hogy a felvevés csak napok múlva, sokszor hetek múlva következik be. A kutya egy napon — a nélkül, hogy észrevennénk — felveszi a kulcsot, mert neki ez a kellemetlen cselekvés az ütéssel szemben a kisebb rosszá vált. Váratlanul kell a kutyára nézve a kényszer-gyakorlatnak jönni, nem egy meghatározott órához kötve. Nem mindig a kulcs eldobásával kezdjük, hanem oly tárgyakéval, melyeket a kutya szeret felvenni, és a felvevés pillanatában «to-ibrá» által amúgy jól értésére adjuk, hogy — ha mindjárt ezután valamely reá nézve kellemetlen tárgyat nem venne fel — a «fuj» erre a felnemvevésre vonatkozik. A gyakorlat mindig szép szerrel kezdődik, hogy a kutya ne ijedjen el az oktatótól és hogy csupán a felnemvevés egyetlen cselekménye tűnjék elő olyannak, mint a mely kínérzéssel van összekötve. Ha egy napon felvesz, akkor a gyakorlatot a leadás után azonnal félbeszakítjuk és egy külön czírógatással zárjuk le. A kínérzést soha-

sem szabad hosszas volta által, tehát nem egy jó nyáláb verés által, legfeljebb egynéhány villámgyorsan suhintott ütés erejével fokozni.

Kísérreljük meg mindig az élvezet- vagy kínérzés hangja által hatni, mielőtt a pálcát használnánk. Sohasem szabad a kutyának alkalmat adni, hogy elbújjon, sohase veszítsük türelmünket, sohase legyünk az állattal szemben gorombák. Ha a kutyának egyszer értésére jutott, hogy fémnek vagy különben kellemetlen más tárgynak felvétele a lényegesen kisebb kínérzés, mint a pálcza által okozott, sőt ha az oktató ügyessége által az valóságos kedvceselexkvéssé vált, akkor mindazon tárgyakat ép oly igyekezettel fogja hozni, mint előbb a fát. Az «ápport» hangjel mostantól fogva nem jelez neki egyebet, mint engedélyt arra, hogy egy zsákmány után ugorjon, melyet az állat most — hála a cselekvés tudatát eltörő szokásnak — a legnagyobb előzékenységgel ad át másnak.

XV.

TÁRGYAK MEGŐRZÉSE.

Hangjel nélkül.

A rendőr-kutya-mozgalom kezdetén megelégedtek vele, hogy a tárgyak megőrzését csak oly módon követelték, hogy a kutya az őrzés alkalmával mindig meg volt kötve. Az őt tartó láncz vagy vezeték területére egy tárgyat fektettek, melyet a kutyának valamely idegen ember közeledtekor védeni kellett. Később változtatták a gyakorlatot, midőn oly tárgyakat is őriztettek, melyek mellett a kutya szabadon volt, tehát nem megkötve. Mindkét gyakorlat voltaképen inkább a gyakorlóterek terméke, mint a gyakorlati élet számára való szükséglet.

Tárgyak szabadon való őrzése azért látszik aggályosnak, mert veszélyeket rejt magában, melyek nem állanak arányban azon haszonnal, melyet hozhatnak. Ha egy meg nem kötött kutyának kell egy tárgyat megőrizni, bármely épenséggel nem érdekelt, véletlenül ott elhaladó — ha valamely a kutya által félreértett mozdulatot csinál — igen könnyen ismeretséget köthet a kutya fogaival. Valaki pl. kutyáját kerékpárja megőrzése végett szabadon e mellé fekteti; egy gyerek arra halad, hozzányúl a gummihoz és a kutya már nyakoncsipte. Ebből a jelentéktelen okból a legnagyobb baj keletkezhetik. A kutya maga nem tud gondolkodni és megkülönböztetni, vajjon valaki a kerékkal játszani

akar-e vagy azt el akarja venni. A «szabadon őrzés» begyakorlása a kutyát továbbá könnyen harapóssá teszi; csak boszúság származik belőle. Legjobb tehát ha ez a gyakorlat a színről teljesen letűnik.

Egészen más biztosítékokat nyújt ellenben a közönséggel szemben tárgyak megőrzése megkötött kutya által. Itt csak arra nézve válhat veszélyessé, a kinek valamely rossz szándéka van, mert a kutyát úgy oktatjuk, hogy mindenkít, a ki közeledik, már messziről megugat, úgy, hogy ez által az embert mintegy óva inti. De ezen gyakorlatnál is mindjárt tisztán kell látnunk, hogy egy kutya, a mely magára van utalva, tárgyakat annyiban képes eredmény nélkül védeni, a mennyiben sem pisztolylövés, sem nehéz kövekkel való megdobás, sem dorongütések ellen vértézve nincs. Csak a szükség utalhat valakit arra, hogy tárgyakat őriztesse, a nélkül, hogy közvetlen közelben lenne. Mert csak ha a vezető a kutya ugatását hallja, van lehetősége annak, gyorsan elősietni s a tárgyat és kutyát megmenteni. Hogy a kutya egy idegen közeledtével azonnal ugasson, első követelménye ezen gyakorlat czélszerűségének. Lélektana egyszerűen ez: tanítsuk a kutyát, hogy mindenkít — a ki közeledik, ha ő meg van kötve — ellenségnek tekintsen, kivéve természetesen a vezetőt. Ehhez tovább semmi sem szükséges, mint hogy a megkötött kutya a következőkben elmondott szempontok figyelembevételé alatt boszantassék.

Valahol az állatot — nem igen rövidre — megkötjük. A pórának vagy láncznak oly erősnek kell lenni, hogy a heves, a közeledőre törő mozdulatoknál el ne szakadjon. Miután a kutya ki van pányvázva, valamely tárgyat teszünk mellé. Ezen eljárás a kutyának lassanként látérzéki jellé tétetik, hogy a rendesen ehhez csatlakozó események következni fognak. Minden idegennek közeledését mindjárt ugatással kell fogadnia.

Teljesen szükségtelen tehát valamely hangjelt használni; épen oly kevésbé szükséges vagy czélszerű a kutyát a tárgynál «plac» hangjellel lefektetni. Hisz a megkötött állatnak amúgy is a tárgy mellett kell maradni. Hogy a mellett fekszik, áll vagy ül, tökéletesen közömbös! Különbözik a kutyának a «plac» hangjel ellenére, mely őt fekvő helyzetbe kényszeríti, fel kell kelnie, mihielyt egy idegen közeledik. A közelgő segédnek most már csak az a feladata, hogy a kutyát boszantsa és pedig, hogy a kezdetben még bátortalan állatnak hátorságot adjon, oly módon, hogy mindig azon érzése legyen: ő az erősebb. Mihielyt a kutya ellenállása enged, a boszantónak azonnal fel kell hagyni, hogy a kutya bátorságát megint növelje. A kutya a boszantónak minden hátrafelé tett mozdulatát mint menekülést, s minden előre tett mozdulatát mint támadást fogja fel. A segéd topogjon a földön, szaladjon a kutya körül és előtte ide-oda, hogy ő azon érzést kapja, mintha üldözhetne; verje a bottal a földet és nyúljon néha a tárgy felé, a nélkül azonban, hogy elvenné. Végre a boszantó mindig hosszú ugrásokban elszalad, hogy a kutyában a győzelem érzete visszamaradjon. Eleinte az oktató a kutya mellé vagy mögé áll, czirógatja és símogatja őt az élvezet-hang használata mellett. Soha azonban nem buzdítja a kutyát «láut» által. (Okát lásd a XIII. szakaszban.)

Ha a kutya merészebb lett a védekezésben, eltávolozik az oktató és távolból buzdítja a kutyát; később ez a behatás is elmarad. A kutya akkor — a nélkül, hogy az oktatót látná — magára utalva marad. Mihielyt egy ideig ily módon gyakoroltunk, a kutya majd ugatni fog, ha valaki közeledik. Persze sokszor hosszabb idő elmúlik, míg heves lesz a védekezésben. Ha azonban oly módon gyakoroljuk, hogy az állat magát érezze erősebbnek, napról-napra merészebb lesz

és nemsokára eléri a szükséges hevességet. A kutya hártása mindig erélyesebb lesz és — mindig ahhoz alkalmazkodva — a boszantó támadása is. Ha azt véljük, hogy a kutya ily módon már kitapasztalta, hogy mindenki, a ki őt megközelíti, ellensége, a kivel mindig tusája lehet, egy napon valaki, a nélkül, hogy boszantaná, csak a tárgy felé nyúlva, lép az állathoz. Ha ezt nem támadja azonnal dühösen, akkor még nem tapadtak a kutya emlékezetébe azon tapasztalatok és megint rögtön a boszantáshoz fogunk visszatérni. Kezdjük azonban lassanként a gyakorlatot mindig azzal, hogy a közelgő előbb — boszantás nélkül — a tárgy után nyúl, hogy villámgyorsan a szokott boszantással vágjon közbe, ha a kutya nem támad azonnal dühösen. Nemsokára emlékezetében lesz az állatnak, hogy csak a tárgy után nyúló boszantja őt és már elejétől fogva dühösen meg fogja ugatni. Most ahhoz térünk át, hogy az idegen a kutyához hízelgően beszél és becézve nevének hívja. Mihielyt az állat ennek felül, azonnal derekasan megint előáll a boszantás, úgy, hogy végre hízelgő idegekben sem bízik. A boszantásnak mindig közvetlenül akkor kell beállni, mikor a kutya a jövevénynyel szemben kevésbé ellenségesen viselkedik. A jóindulatú kutya sok ideig ismételtelen felül a hízelgésnek. Ez ellen csupán az használ, hogy mindig ismét azt tapasztaltatjuk általa: a hízelgés mindig a hallérezéki jele a boszantás kezdetének; akkor már előre heves lesz és marad a hízelgés alatt is, míg csak az idegen előtte áll.

Eddig — a láncz által visszatartva — nem volt a kutyának alkalma fogait használni, de ezt az alkalmat meg kell neki adni. Nem egyedül az által, hogy egy védöltözötben lévő segéd közeledik feléje és az állat fogainak hatalmába jut, hanem, hogy a közeledő megbarapásához szokják az által is, hogy nem védöltözöt-

ben lévő személyeket használunk, ez által a kutyának a harapásra alkalmat adva. Ezen célra bőrből készült és nemezzel bélelt huzatot csináltatunk, a mely a karra húzandó. A színnek nem szabad feltűnőnek lenni. Ezen huzattal felfegyverkezve, egy segéd lép a megkötött kutyához és megfelelő közeledés által alkalmat ad a harapásra. Soha sem szabad feledni: a támadással azonnal felhagyni, mihelyt a kutya bátorsága alábbhagy. Csak ily módon éri el az állat a túlhatalmat és mindig merészebbé válik, úgy hogy ellenállása növekszik és idővel mindig erélyesebb lesz. Több és több figyelmet fog a kutya a tárgyra fordítani, mivel az idegen mindig az után nyúl. A fődolog azonban az marad, hogy a kutya minden idegen közeledténél azonnal ugasson és ha ez közeledik és a tárgy felé nyúl őt dühösen megtámadja. Azon tudattal a kutya persze nem bír, hogy a gazdájának tesz szolgálatot; azonban meg lehetünk elégedve azon tapasztalatokkal, melyeket a kutyának szereztünk.

Egy nem óhajtott képzeleti kapcsolatra kell még rámutatnunk, a mely egy tárgy megőrzésének begyakorlásánál könnyen keletkezik.

Gyakran úgy járunk el, hogy a kutyát megkötjük és közvetlen erre következik a segéd behatása, a kinek feladata a kutya boszantása.

Ha ez többször ismétlődik, a kutyában mihelyt megkötik — az *azonnal* bekövetkező boszúság képzelete keletkezik és ezen képzeletben elkezd ugatni, *mihelyl megkötetett*. De ne ez legyen a gyakorlat célja! Sőt a kutyának csak akkor szabad ugatni, ha egy idegen közeledik felé. Hogy ezt elérjük csak arra van szükség, hogy azonnal bekövetkező boszantás képzelete ne keltessék vagy, ha már jelen van, megint kikapcsoltassék. Miután a kutya tehát meg van kötve, tetemes időt hagyjunk eltelni, mielőtt a segéd beha-

tása kezdődik és a segédet magát lehetőleg rejtetten kell felállítani. Azon kívül a kutyát ismételten meg fogjuk kötni, *a nélkül*, hogy őt boszantani hagyánk. Továbbá idegeneket hagyunk némi távolságra a kutya mellett elhaladni és — ha ugatna — ezt elnyomjuk, épen úgy, mint a megkötés után azonnal kezdődő ugatást.

XVI

AZ ÉLELEM MEGTAGADÁSA.

Hangjel nélkül.

Ha egy megkötött kutya az élelem elfogadását valamely idegen kézből megtagadja — a mint azt elővezetéseknel oly gyakran látjuk — ez még semmi esetre sem bizonyítéka annak, hogy ugyanaz a kutya élelmet idegen kézből egyáltalában nem fogad el, annál kevésbbé talált élelmet.

Hogy ezt megérthessük, tudnunk kell, hogy két egészen különböző dolog, vajjon a kutya idegen élelmet fel- vagy el- nem vesz *vagy* ezt csak megkötött állapotban nem teszi. Miért tehát ezen viselkedésből — melyet minden oktató ismer — nem helyes következtetéseket vonni?

Megint a legjobb bizonyíték a kutya gondolkodó képességéről; a meg nem levő kötelességérzésről nem is szólva!

A kutyát úgy beoktatni, hogy megkötve az élelmet idegen kézből megtagadja, nem nehéz. Megkötött állapotban (állapot ez épen a kutya álláspontjából) tapasztaltatjuk vele, hogy az élelem megtagadása nagy előny reá nézve. Miután azonban a kutya csak szemléltető képzeletek felett rendelkezik, melyek csak meghatározott érzéki benyomásoknál ébrednek, miután nem tud elvontan gondolkozni, azokat a tapasztalatokat, melyeket megkötött állapotban tesz, nem tudja az

élelemmegtagadásra «magában véve» átvinni. Ezért a legnagyobb megnyugvással el- és felvesz élelmet minden más alkalommal, ha az oktató az élelem megtagadására *más alkalmakkor* be nem hat.

A kutya gondolkozóképtelensége tehát megköveteli, hogy az élelem megtagadását különféle helyzetekben, hogy úgy mondjam: a kutyával gyakoroljuk. Ezek közül főképen a következőket említem meg:

Fel nem vételét oly élelemnek, mely már a földön fekszik, tehát nem lett odanyujtva vagy odadobva észrevehetően a kutyának és pedig *a) szabadon* a gazdája előtt szaladó kutyánál, *b) pórúzon* a *gazdája mellett* levő vagy *öt szabadon követő* kutyánál.

Továbbá: Élelem el nem fogadását, a melyet a szabadonfutó kutyának. (p. o.: a kutatásnál) egy idegen tart *vagy* dob oda.

Azután: *El-* és *fel-* nem vételét oly élelemnek, a melyet a ketreczben vagy a házban a kutyának odadobnak *vagy* odanyujtanak.

Végre: Ugyanazt megkötött állapotban.

Egyike a legnehezebb dolgoknak, a *szabadon szaladó* kutyát betanítani, hogy sehol és semmi alkalommal neki jóliző abrakot fel ne vegyen. Az utóbbiakhoz tartozik tudomás szerint emberi és állati bélsár is. Ennek oka azon körülményben rejlik, hogy egy szabadonfutó kutyánál nagyobbára nehezen vagyunk azon helyzetben, hogy ama pillanatban, midőn evésre készül egy megfelelően erős kínérzést alkalmazunk. (Egy erős kínérzés kell, t. i.: ahhoz, hogy az evéssel összekötött élvezet kínérzéssé változzék). Evés *után* ismert okokból a legerősebb kínérzések sem használnak. Hogy a kutyának ilyeneket okozzunk, őt ezen kívül előbb «hozzám»-hívni kellene, pedig tudjuk, hogy a hívással összekötve semmi kínérzésnek fellépni nem szabad. Azon kell tehát lenni, hogy azou pillanat-

ban, midőn a kutya *készül* valamit felvenni, hathasunk rá.

E célra rövid idő előtt egy készüléket állítottak össze, mely a kutya képzelmi képességeinek megfelel. Az egész egy kis szelencze vasból. Felül egy emeltyű, melyen a falat megerősítendő. Az emeltyű a szelencze belsejében bizonyos számú merevített apró sodronyt tart vissza, melyek azon pillanatban ugranak elő és okoznak a kutya szájában fájdalmat, a mint a falattal foglalkozik. Sajnos, a szerkezet több hiányosságot mutat, úgy hogy a készülék nem mindig teljesíti feladatát. A gondolat azonban nem rossz és gyakorlatias kivétel mellett sok alkalommal lehetővé tenné az élelem fel nem vételét.

Míg e célra a tökéletes készülék hiányzik, azon kell fáradoznunk, hogy annak azonnal bekövetkező hatását pótoljuk. P. o.: tehát a szabadon futó kutyával azon célzattal kell kimennünk, hogy őt állandóan megfigyeljük, hogy azonnal a vesszővel lépünk közbe, mihelyt a kutya bárminemű abraknak felvételére készül. Esetleg azon útra, melyre indulunk és a mely mindig változtatandó, egynéhány illatos falatot teszünk. Az ily gyakorlatokat rendszeresen kell úzni és időről-időre mindig új «csábításokkal» kell ismételni, hogy a kutya emlékezetéből a rossz tapasztalatok ne tűnjenek el.

A pórázon vagy a vezetőt szabadon követő kutyánál egy erős kinerzésnek azonnal lehető fellépése az élelem fel- vagy el- nem vételét tetemesen könnyebíti. A legjobb védelem, hogy a kutya a *ketrecz környékén* élelmet el- vagy fel- ne vegyen az elővigyázat: megfelelő építés. Mindazonáltal már könnyebb a kutyát a ketreczben vagy a házban a kívánatra oktatni. Ott ugyanis egy meghatározott helyiség jön kérdésbe, mely az előbbi rossz tapasztalatokat a kutyának azon-

nal emlékezetébe hozza, mihelyt élelmet tartanak vagy dobnak eléje.

Először is czélszerű, hogy csak a vezető élmezze a kutyát és pedig lehetőleg meghatározott napszakokban egy bizonyos tálból. *Mihelyt* a kutya evett, a tállal együtt minden fennmaradt vagy kiöntött maradék eltávolíttatik.

Igen jól teszszük, ha a kutyát úgy oktatjuk, hogy olyan abrakot se fogadjon el, *melyet a vezető kézből nyújt vagy odadob, tehát nem a tálból kapja.*

Ha a kutyát távoli portyázásokra kell elvinni és ennél fogva a ketreczen kívül étetni, akkor oly módon kell betanítani, hogy csak egy határozott titkos jelre fogadja el az abrakot. Mindkettőre könnyen megtanítható. Tartsunk élelmet a kutya elé, mihelyt utána kap, vagy csak feléje szaglász, kap egyet kézzel az orrára vagy egy ütést, a szerint, a hogy a kinerzést alakítani akarjuk, hogy az evéstől elvegyük a kedvét. Azt gyakrabban kell ismételni és pedig — a mi fődolog — mindig ismét egy más helyen. Ha a kutyát úgy akarjuk beoktatni, hogy egy határozott hangra vegyen el, akkor őt mindig csak ennek felhangzásával engedjük enni és előzőleg — úgy mint leírtuk — hatunk rá. Épen úgy *dobjunk* valamit a kutya elé és álljunk a pálczával készen, hogy azonnal közbeléphessünk. Ha a kutya a vezető közelében odatartott vagy odadobott abrakot többé nem fogad el, dobjunk egy szép falatot ketreczébe vagy — ha a házban van elhelyezve — fekvő helye mellé és figyeljük meg egy rejtkehelyről, a nélkül, hogy az oktató jelenlétéről valamit sejtene, mindig hosszabb időn át. De mindig első szabály legyen az, hogy a kedvtelenségi érzésnek azonnal jelen kell lenni, ha a kutya a falatot elvenni készül.

Ugyanazon gyakorlat különböző idegenek segítség-

gével veendő elő, azonban az abrakmegtagadásra irányuló behatás csak az oktatótól induljon ki. Ha a kutya hosszabb egyedüllétnél sem törődik az odadobott falattal, akkor a vezetőtől távol dolgozó kutyának p. o.: a kutatásnál egy idegen által tartatunk vagy dobattunk oda abrakot vagy p. o.: a falatot az elveszett keresésénél a nyomra teszszük.

Legkönnyebb az abrakmegtagadást idegen kézből a megkötött kutyának betanítani. A kutyát valahol megkötjük; az oktató egy falatot tart vagy dob elé vagy esetleges étsováságnál úgy jár el, mint elmondottuk. Ha a kutya kézből vagy a földről többé semmit sem vesz el, akkor a vezető eltávozik, hogy egy rejtkehelyről mindig hosszabb időn át megfigyeljen. Ha a kutya egyszer hozzászokott, hogy magától az oktatótól se fogadjon el semmit (kivéve a tálból az ismert helyen) akkor majd semmi nehézséggel sem fog járni ugyanazt idegeneknél is elérni. Semmi esetre sem tanácsolható egy idegen (a segéd) által a kutyára egyet ráhuzatni, ha az állat tőle ételmezt fogadna el. Mert az az által megérlelt képzelet, hogy abrak átadásánál idegentől ütleget kaphat, bizonyos körülmények között nagyon hátrányos következtetésekkel járhatna. T. i.: hogy minden puhán hajlamosított kutya mindenkitől *félne*, a ki neki abrakot adna. Ennek következménye az lenne, hogy *ez elől* bátortalanul *visszahúzódnék*.

Gyönyörködtető azt megfigyelni, hogyan viselkedik egy így idomított kutya az ételmezt megtagadásánál vizsgák vagy elővezetések alkalmával, miután az előző számnál, *tárgyak megőrzésénél hevesnek mutatkozott*. Ezt a két gyakorlatot, t. i.: nagyobbára egymás után szokták bemutatni.

Miért viselkedett már most a kutya az első gyakorlatnál hevesen? Mert a *tárgyak megőrzésére* irá-

nyuló gyakorlatnál soha sem csinált rossz tapasztalatokat.

Most jön a második szám. A vezető a tárgyat megkötött kutyájának oldala mellől elveszi (mindjárt látjuk mily okos az!) és most az ételmezt megtagadását mutatja be. Csakugyan: a kutya nem fogad el ételmezt. (A bíró a teljes pontszámot adja, a közönség dicséri az eredményt.) Tehát a kutya *nem* veszi el az ételmezt; de hogyan teszi ezt?

Félénken húzódik az ételmezt nyújtótól vissza, mint a villám éled fel *most* az állatban azon ütések képzelete, melyeket az *ételmezt megtagadásának begyakorlásánál* az *abrakot nyújtó idegenektől* kapott. Hát ha már most az *tárgyak megőrzésénél* az abrakot nyújtó *előrelarolt ételmezzel közeledett volna a kutya felé?* Akkor épen a falat lett volna az eszköz, mely a kutyát visszavonulásra bírja. Ez alkalommal tehát el lehetne a kutyától a megőrzendő tárgyat venni! És tényleg ez így van. A kutya, mely egy idegen elől visszavonul, ha ez neki ételmezt nyújt, a legtöbb esetben épen úgy viselkednék tárgyak megőrzésénél. Ezen kis körülményre vizsgák alkalmával szükségesnek tartottam rámutatni. Egy iskolai példa az a kutya gondolkozóképtelenségére, továbbá arra, hogyan gyakorol hamis befolyást a kutyára épen a kutya lelkeinek teljesen hamis felfogása.

Ha tehát a megkötött kutya tárgyakat őriz és jön valaki, a ki abrakot nyújt, neki az ételmezt nemcsak meg kell tagadni, hanem egyidejűleg az ételmezt nyújtót is dühösen megtámadni, épen úgy, mint tárgyak megőrzésénél teszi. Hogy ezt elérjük, a következő módon fogunk eljárni:

A gyakorlatot czélszerűen csak akkor kezdjük, ha a kutya már egy ideig az emberen dolgozott és miután vele tárgy megőrzése már gyakorolva lett. Talán

csak akkor, ha az utóbbi gyakorlatnál a tárgy után nyúlót mérgesen megtámadja.

Az oktató szorosán a megkötött kutya mögé áll, hogy esetleges zabálókedvnel azonnal közbe léphessen. Az idegen (segéd) épen úgy boszantja a kutyát, mint tárgyak megőrzésénél az abrak egyidejű odanyújtása mellett. Ha elértük, hogy a kutya az abrakot odanyújtót mérgesen megtámadja, akkor a kutyának egy falatot odadob. Mihelyt az állat csak készül, hogy a falattal törődjék, az oktató egy kínérzéssel lép közbe, a mely a követelményekhez mértén egy éles «fuj»-tól, a legdurvább ütlegig fokozandó.

Valahányszor az abrak felvétele ellen az oktató közbelépése szükséges volt, azonnal ismét megjelenik a segéd, hogy a kutyát újból boszantsa, hogy az állat a kínérés által előidézett kissé nyomott hangulatból kiragadtassék és megint mérges legyen. Az oktató már most élvezethang által buzdít — ha szükséges — a kutya veregetése által, mely mögött áll. A segéd távozása után még az oktató is, mindig abrakot kínál a kutyának. Ezen a vezetőől kiinduló behatás által az élelem megtagadására érhető el, hogy a kutya az élelmet nyújtót mérgesen megtámadja és ennek daczára mit sem fogad el. Összekötjük tehát az élelemadást a boszantás képzetével. Ha az állat a vezető közelében már semmit sem fogad el, ez eltávozik, hogy egy rejtkehelyről figyeljen. A megfigyelés tartama mindinkább meghosszabbíttatik. Végre a segéd az élelem odadobása után egészen távozzék el. Azonban mindig villámsebese helyén kell lenni az oktátónak, hogy legkésőbb azon pillanatban, midőn a kutya még rág, közbelépjen. Egy hosszú pórázt is lehet használni, melyet erős rándítással meghúznak, mihelyt a kutya zabálási kedvet mutat. Az első időben némely kutyánál azon pillanatban, midőn az abrakot odadobjuk, a

visszahőkölés egészen elkerülhető nem lesz; különösen azon állatoknál, melyeknél az oktató részéről igen erős kínérések voltak szükségesek, hogy czélhoz jusson. Erről a kutyát leszoktatandó, a segédnek az odadobás pillanatában — kezdetben való egyidejű visszavonulás mellett — erős boszantással kell közbelépni. Az abrakot sohasem szabad a kutyának megtagadás után elfogyasztásra odaadni, mert akkor megmarad az állatban a felzabálás lehetőségének képzelete. Erre most formálisan les, úgy hogy a kísértés nagy. Az abrak odanyújtása boszantással összekötve mindig újból más személyek által teljesítendő. Más különben a kutya tapasztalatait nem viszi át minden emberre. A mindig más személylyel gyakorlás azonban az állatban — mihelyt meg van kötve — azon képzeletet idézi fel, hogy mindenki boszantani fogja, a ki élelem odanyújtása mellett közeledik felé. Azért minden oly személynek mérgesen nekitámad és a tett tapasztalatok után az élelmet sem fogadja el.

Az élelem megtagadását célzó befolyást legjobban azon élelem el nem fogadásának gyakorlatával kezdetjük, melyet maga az oktató kézből nyújt. Azután következik a gyakorlat megkötött kutyával, melyhez a további befolyások csatlakoznak.

Egy a tárgyak megőrzésénél említett, könnyen keletkező *nem kívánt képzelmi kapcsolat* (lásd ezt az előbbi szakaszban) itt is figyelmet érdemel, midőn az élelem megtagadása *megkötött* kutyával gyakoroltatik.

XVII.

A FÜRKÉSZŐ MUNKA.

A) Megállítás, kifürkészés és a munka az emberen.

Hangjel: «revir», (fürkészsz) «szuu» (Keress).

Mint nem praktikust szeretném megjelölni azt, ha a kutyát úgy idomítjuk, hogy egy meghatározott hangjelre személyeket és tárgyakat egyidejűleg fűrészsz. Azon képzeletek, melyek a kutyában felébresztetnek, a szerint, a mint tárgyakat vagy embereket keres, annyira különbözők, hogy az egyiknek vagy másiknak ez alatt szenvedni kell, ha ilyen természetellenességet akarnánk kierőszakolni. Ezen felül a valóságban sokkal előnyösebb kutyánkkal megértetni, hogy — a mint épen a körülmények követelik — az egyik esetben csak tárgyak, a másikban csak emberek után kell fűrészsznie.

Ehhez képest nem vagyunk azon helyzetben, tehát nem felelhetünk meg minden esetben a valóságnak, mihelyt valamely hangjel közvetíti a képzeleti tartalmat: személyeket és tárgyakat egy időben kifűrészszni. P. o.: valamely elveszett tárgy után akarok fűrészsztetni; de, jaj, a kutyám, mely a hangjelt személyekre is vonatkoztatja, hirtelen megugat valakit, a kiről szimatot kapott. Épen úgy, mint később a keresésnél leírjuk, jobb a kutyát aképen oktatni, hogy egy meghatározott hangjel emberek kifűrészszésének képzeletét

egy másik pedig tárgyak fűrészszésének képzeletét közvetítse. Emberek felkutatását jövőben egyszerűen «fűrészszés», tárgyak kutatását «elveszett fűrészszése» elnevezéssel fogjuk jelezni.

Tekintsük meg első sorban, hogy mi célja van a fűrészszésnek? A keresésnél — mint később látni fogjuk — arról van szó, hogy a kutya egy meghatározott nyomot kövessen, a mi csak a talajszimat segítségével lehetséges. A körülmények ennek megfelelően a kutyára nézve az oktatásnál aképen alakítandók, hogy csak a talajszimat segítségével tudjon valamit megtalálni. Megtanul egyedül orrában bízni és a többi érzékeket úgyszólván kikapcsolni. Az okokat az illető szakaszban fogjuk megtalálni. A fűrészszésnél nem arról van szó, hogy egy meghatározott nyomot, tehát meghatározott sajátlagos szagot kövessen, hanem a kutyának valamely tereprészt, egy szérűt, egy ültetvényt, egy sűrűséget, stb. kell emberek után átkutatni és *mindenkit* megugatni, a kit előtalál. Ezen esetben tehát hátrányos volna, ha a kutya e mellett valamely nyomot venne fel, p. o.: egy emberét, a ki rövid idő előtt arra járt. Ez oly elterelést okozna, mely őt a helyrészletből kivezetné valamely személy után, a kit nem is akarok kerestetni.

Már most ha továbbá tisztába jövünk azzal, hogy a kutyára nézve az esetben, midőn egy bizonyos helyszakaszban kell fűrészsznie, nem is szükséges egy nyom által — tehát talajszimat által — találni; akkor az állatot hogy a nyomfelvétel baját a fűrészszésnél elkerüljük — úgy fogjuk idomítani; hogy a «revir» hangjelnél eszébe se jusson orrát egy nyomra venni, hanem hogy mindig magos orral fűrészszszén és így légszimat által találja meg az embert, a nélkül, hogy egy nyommal törődnek. A «revir» hangjelre tehát a kutyának az előtte fekvő terepet át kell fűrészsznie és

minden talált embert megállítani és megugatni, míg a vezető megérkezik; visszatartani, ha a kifürkészetti személy menekülni akar.

A fürkészség gyakorlata tehát több cselekvéssel áll. Magától érthetőleg azok azonban a kutya álláspontjából nem képeznek több gyakorlatot. Mindjárt látni fogjuk, hogyan kell az állatnak az érzéki benyomásokat odaállítanunk, hogy azon vágy keletkezzék, mely nekünk ezen célra hasznos, a nélkül, hogy a kutyának akaratunkról tudomása lenne, annál kevésbé azon körülményről, hogy nekünk a fürkészéssel szolgálatot tesz vagy segítséget nyújt.

Épen úgy, mint a keresés lélektana emberek után, épen úgy a fürkészség is a kutya ragadozó természetén nyugszik, kitapasztalva azt: ha egy embert talált, majd egy «víg patália» következik, melynél ő azon tapasztalatok szerint, miket az oktatásnál elébe állítottunk, győztes marad. Egy cselekvés tehát, mely a kutya természetének egészen megfelelne, úgy, hogy kényszer alkalmazásától egészen eltekinthetnénk, ha a harapás lenne a fődolog. Egy mellékes dolog és egy kicsiség ez, azonban tekintetbe véve, hogy a kutyának csak egészen határozott esetekben szabad harapnia, egy hozzá intézett kívánság ez, mely bizonyára az ő természete ellen való és azért ki kell erőszakolnunk, persze nem hajtó, hanem visszatartó, fékező hatalommal. Elérni tehát azt, hogy a kutya egy embert kifürkészszen, gyerekesen könnyű. Épen azon események, melyeket az oktatásnál a fürkészséghez csatlakoztatunk, a megállított kísérése, annak szökési kísérlete és a kutyának ez által nyújtott alkalom a harapásra az, a mi őt a «revír» hangra szenvedélyesen tereli az ember felé. Ezen a kutyában oly könnyen felébreszthető vágyat ki kell használnunk, hogy úgy állítsuk eléje az érzéki benyomásokat, miszerint ő a nélkül, hogy

egy nyomot felvenne — az előtte fekvő tereprészt átfürkészsze. Ez a legegyszerűbb módon úgy történik, hogy nem úgy járunk el, mint a keresésnél, hol a kutya a nyomjelzőt nem látja elmenni, hanem hogy ellenkezőleg először a kifürkészendőt a kutya szemei előtt egy látható rejtkehelyre hagyjuk menekülni, melyre most a kutya közvetlenül igyekszik, a nélkül, hogy valaha rájönne, hogy nyomot vegyen fel. Sőt még tovább megyünk és azt tesszük, a mi a keresésre való oktatásnál hiba lett volna: hosszú időn keresztül meghatározott helyen gyakorolunk, a kifürkészendő részére nyugodt lelkiismerettel mindig ugyanazon helyet választjuk ki, hogy a kutya szeme és emlékezete összeműködjék: mindezt, hogy őt teljesen elsoktassuk, hogy «revír»-nél az orrát nyomba dugja.

Legyünk mindig elkészülve a különféle érzéki benyomásokra és képzeletekre, melyekkel a kutya «revír»-nél és melyekkel «szuu»-nál bír. Az utóbbi jel neki ezt jelenti: le az orral a nyomra, a «revír»: magas orral, nyom nélkül a terepet átkutatni és légszimatot találni! A mint a körülmények követelik, a valóságban vagy fürkésztetünk vagy kerestetünk és a kutyára nézve a különbözeteket a különféle érzéki benyomások által tartjuk széjjel, mert csak ezek, nem a hangok akadályozzák az összetévesztést. Gyakoroljuk azért a «revírt» addig mindig csak egy határozott helyen, míg a kutyának a különbözetek a fürkészség és keresés között húsába és vérébe át nem mentek. Előbb sohase hagyjuk el ezen helyet, hogy a terepben gyakoroljuk a fürkésztést. És még akkor is legyünk elővigyázók, mert a fürkészség könnyen károsan hat a keresésre, mivel a kutya könnyen visszaesik az oktatás előtt bírt szokásába és «szuu»-nál fejét felemeli, hogy a légszimatot és szemeit segítségül vegye, a mi fürkészség-nél meg van engedve.

Ne aggódjunk, hogy a hetekig tartó gyakorlat egy meghatározott helyen magának a fürkészésnek hátrányos. Ezt azért könnyen feltételezhetnénk, mert a kutya — ha hosszabb ideig egy helyen gyakorol — egyáltalában nem fürkészik, hanem csak az emlékezet után vagy a szemmel talál. És ez tényleg így is van; azonban a legkevésbé sem árt, mert az avval összekötött elterelés egy nyom felvételétől őt közvetlen előkészíti, hogy ismeretlen terepen — hol az emlékezet nem működhetik közre — csak légszimattal fürkészszen. Egy körülmény ez, mely őt a kívánt fürkészesi módhoz vezeti. Az első alkalommal, midőn a kutyát a terepen hagyjuk fürkésznit, ezt a tényt örömmel fogjuk észlelni.

Már említettük, hogy a kutyának azon körülmények, melyeket az oktatás folyamán a kifürkészés után hagyunk bekövetkezni, éppen azok, melyek reá nézve az ember felkeresését kívánatossá teszik. A feltaláláshoz csatlakozó kísérés, a szökési kísérlet, a vezető megtámadása, a lövés: mindezen dolgok azok, melyeket a kutya képzeletével összeköt, mivel oly gyakran egymásután bonyolódnak le és melyeket ő mint tapasztalatot emlékezetében tart. Azért a kutyának nagy izgatottsága, ha az úgynevezett «kísérleti gonosztevő»-t, vagyis inkább annak nagyon illatos pánczéjét szimatolja.

Sokszor hangoztatták egyesek azon nézetet, hogy a kutyának előbb megugatót kell tanulni, mielőtt az emberen való munkához fogunk, és pedig azért, mivel ő — ha a szabályszerű megugatót előbb megtanulta — sohasem fogna egy álló embert megharapni. De ez semmi esetre sem áll. A kutya azon hajlama, hogy egy álló vagy kísérendő embert megharapjon, csak az emberen való munkában ébred fel és a hibák, melyek ennél elkövettetnek, csak erősbí-

lók. Tehát csak nagy idővesztéseget jelentene, ha a kutyát a megugatóra tisztán gépiesen a «látt» által tanítanánk meg, hogy csak azután térjünk az emberen való munkára. — Ily beosztásokra csak az ösztönöz, hogy meg se gondoljuk, vajjon a mi beosztásunk a kutyára nézve is az. Így ezen esetben elváltatjuk a megugatót az emberen való munkától, míg éppen edézi elő a megugatót, a mit minden oktató az idomítás folyamán megfigyelhet.

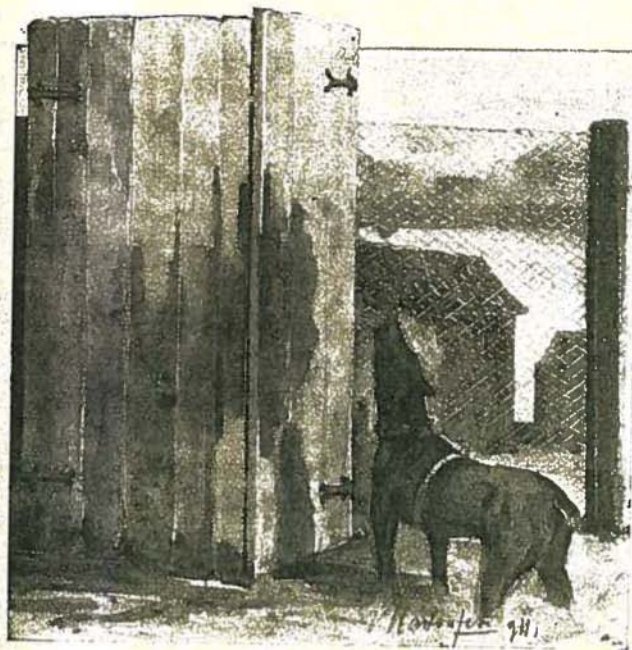
Azon hibának, hogy a kutyák gyakran harapnak, midőn nem lenne szabad harapniok, egészen más az oka, t. i. ott — hisz ez könnyen érthető, — hogy a kezdő oktató különös örömet érez, ha kutyája keményen harap. Miután a kezdőnek nincs áttekintése az idomítás lefolyása felett, a magában véve elengedhetetlen követelmény, hogy egy használható védőkutya heves legyen, néha annyira előtérbe lép, hogy a harapás gyakorlatát túlhajtva, egy harapós dögöt oktat be, mely neki csak terhet és fáradságot okoz. A megoldandó feladat nehézsége inkább abban rejlik, hogy a kutyát a nemharapáshoz, mint a harapáshoz szoktassuk.

A kutyára nézve tehát egy ember kifürkészése az idomításnál a megtalálásra következő események által válik kívánatossá. Már midőn a «revír» hangjel megszólal, a kutyának emlékezetében van az erre következő érzéki benyomások egész láncolata és elrohan azon dolgok vártában, melyek szokás szerint következnek, hogy egy embert megállítson. Azért lép előnk az követelmény: a kifürkészéshez csatlakozó gyakorlatokat éppen azért elővenni, hogy a kutyából jó megugatót és buzgó fürkészt csináljunk. Egyidejűleg a kutyát ez alkalommal emberre biztossá és úgy képezzük ki, hogy csak egészen határozott esetekben tanuljon megragadni az oktató különös jeladása nélkül.

Ezen gyakorlatokhoz a védőruhába öltöztetett ú. n. kísérleti gonosztevő áll rendelkezésünkre. Ennek az idomításnál jelentékeny szerep jut, mivel ő — a mint látni fogjuk — maga veszi át az oktató szerepét annyiban, a mennyiben ő is úgy állítja be a kutyának az érzelmi benyomásokat, hogy azok oly cselekvéseket váltsanak ki, mint azok a mi szándékunkban vannak. Egy ügyes «kísérleti gonosztevő» sokban járulhat a kutya idomításához. A védőöltözet készítési módja is fontos. Először is egészen fel nem tűnő szín választandó, hacsak egy öltözet áll rendelkezésre. Miután t. i. a kutya színeket meg tud különböztetni — mint egyes tudósok kísérletei meg is állapították — annyira hozzászokik egy bizonyos színhez, különösen, ha ez ríktó, hogy a kiképzés további folyamán csak fáradtsággal szoktatható ahhoz, hogy megugasson olyan embereket, kik másszínű öltözetben vannak. Praktikus védőöltözetnek bizonyult az ú. n. «kápésé», mely egy tökéletes bőr alsóöltözetből áll, melynek felibe egy sötétszínű komlósákból készült felsőruhát húzunk. A bőröltözet évekig tart; csak az olcsó felsőöltözetet kell időről-ídlőre pótolni. Minden védőöltözetnek az a hátránya, hogy egész sajtás szagot ereszt, a melyhez a kutya annyira hozzászokik, hogy egy nem abba öltöztetett személy megugatására még különösen kell betanítani, ez azonban semmi esetre sem csinál különös nehézségeket. Ez a kis hátrány el nem kerülhető, mivel csak a védőöltözet nyújtja a lehetőséget biztossá tenni a kutyát az emberre nézve.

Égészen különös okokból az emberen való munka a kifürkészéssel kötendő össze és semmi esetre sem a kereséssel. Mert a keresésnél — a mint látni fogjuk — arról van szó, hogy a kutya egy meghatározott embernek sajátos szagát megérzi és követi; a kifürkészésnél pedig csak arról, hogy valamely embernek a jelenlétét,

kiről a kutya előzőleg szimatot nem kapott, megállapítsa. Azért az utóbbi gyakorlatnál nem oly fontos az, ha a kutya egy ideig a védőruha éles és mindig egyforma szagához szokik. A keresésnél azonban, a



8 ábra.

hol a legfinomabb szagkülönbségek jönnek tekintetbe, a védőruha használata káros lenne. Hogy tehát a kutya részére a kifürkészést kívánatosá tegyünk, mindig ehhez csatlakozólag gyakoroljuk az emberen való munkát. Keresünk — mint hangsúlyozva lett — egy meghatározott helyet, talán egy farakást, iskola- vagy tornateret, a hol egynéhány rejtekhely, lehetőleg egy

ajtóval ellátott szin is van és ott kezdjük gyakorlá-
táinkat egy kísérleti gonosztevével, a ki védőruhában
van. Ha egy olyan helyiség nem áll használatunkra,
akkor ajánlatos egy összehajtható és szállítható deszka-
házikó beszerzése (l. az előbbeni ábrát), a melyet akár-
hol felállíthatunk. Báb használata csak szükséges se-
gédeszköz azok részére, kiknek kísérleti czélokra nem
áll ember rendelkezésükre.

Az egész «munka az emberen» igen megfelel a
kutya természetének, ha saját előnye nem szenved
alatta. «Tehát mindig» mondja egészen helyesen
Gersbach «azon benyomást kell a kutyának nyerni,
hogy a kísérleti gonosztevő tőle fél és előle menekül.»
Tényleg ez az a gondolat, melylyel a munkát az em-
beren megkezdenünk kell. Nem a kutyának gazdája
iránt való szeretetére, hanem a kutyának saját maga
iránt való szeretetére kell építenünk, különben nem
tehetjük a kutyát biztossá az emberre. Mert meg-
köszönné megragadni ott, a hol tudná, hogy veszélybe
szalad.

Így a kísérleti személy magatartása által a ku-
tyát avval ámítjuk, hogy ő az erősebb; csak ez által
kap kedvet megragadni. Jöjjünk avval tisztába, hogy
a kutyát ezen cselekvésre soha kényszeríteni nem
lehet. Egyedül a kísérleti személy magatartása által —
a ki mindig a legyőzöttet játszsza — lesz a kutyának
a megragadás «szája izéhez» alkalmazva.

Magától érthetőleg a gyakorlat folyamán a kísérleti
gonosztevő magatartása a kutya mindig növekvő me-
részségéhez alkalmazkodhatik. Mindig nagyobb ellen-
állást lehet a kutyával szembeállítani. Azt addig lehet
fokozni, míg a kutya az erős ellenállás előtt nem áll
meg. A valóságra nézve fontos, miszerint a kutya —
hogy védjen vagy megragadjon — vaktában, választék
nélkül álljon a vezető rendelkezésére; és ezt teszi az

állat azon eleje ámított képzeletben, hogy ő mindig a
győztes.

Azon helyen vagyunk, melyet magunknak a kifür-
készésre s az emberen való munkára kiválasztottunk.
A kutyát valahol kipányvázunk,* a védőruhába öltö-
zött kísérleti személy boszantja és izgatja a kutyát
azon módon, mint a «tárgyak megőrzése»-nél történik,
tehát mindig úgy, hogy a kutya magát tekintse az erő-
sebbnek. Hirtelen szökésre fordul a kísérleti gonosz-
tevő ezután csak segédnek fogom nevezni. Gyorsan
kézbe vesszük a póráz végét és buzdítjuk a több-
nyire mindjárt elejétől utána törekvő kutyát «to-ibrá —
revír»-rel. Az utóbbi hangjelet, a mely csak az oktatás
folyamán a képzeleti kapcsolatok által nyer jelentősé-
get, valamivel élesebben ejtjük ki, mint a «to-ibrá»-t.
Menekülés közben a segéd egy bottal még egy párszor
a földre üt, hogy a kutya boszúságát fokozza, és
azután az állat szemeláttára a rejtkehelyre szalad, az
ajtót maga után becsapva. Azon pillanatban, midőn
biztosak vagyunk benne, hogy a kutya a menekülőt
az ajtó előtt már utol nem érheti, elbocsátjuk a póráz-
ról. Most magától nekirohan az ajtónak, míg egyidejű-
leg az általam kiáltott «to-ibrá — revír» fülébe hangzik.

A kutya a belülről egynéhány ujnyira nyitva tar-
tott ajtóhoz siet és ugat, ugat nagyobb részt már az
első alkalommal. A segédet — ellentétben a keresés-
hez — szándékosan a kutya szemei előtt hagytuk el-
tűnni, hogy a kutya ne is jöjjön rá egy nyomot fel-
venni. Szándékosan szaladt továbbá a segéd egy
rejtkehelyre, hova őt a kutya nem követhette, hogy a
kutyának minden esetleges harapási kísérlete hiába-
való legyen. A «revír» hangjel sohase közvetítse a
kutyának a minden esetre harapás képzeletét, hanem —

* A kipányvázás okát lásd a 193. lapon.

mint később látni fogjuk — más jelentősége legyen. Jelenleg összefüggésbe hozom egy ember üldözésével, a ki a kutyát bosszantotta. Itt áll hát a kutya és ugat! De hamar elnémulva már az első kísérletnél, vagy éppen gazdájához visszasietne, ha az ugatásnak nem nyújthatnák új táplálék. A segédnek csak lassanként lesz annyi vonzereje a kutyára, hogy azt addig ugatja, míg a vezető megérkezik. És ez a vonzó azon eseményekben rejlik, melyek az ugatást rendszerint követik. Épen nem kell tehát a megugatás betanulásával kínlódnunk, még kevésbé azon gondolatra jutnunk, hogy tovább nem gyakorolhatunk, míg a kutya nem lett «megugató». Ez eltékozolt idő lenne.

De egy kis ösztönzést az ugatásra már az első esetben adunk a kutyának. Erre két lehetőség kínálkozik. Az egyik az, hogy a kutyát a «láut» hangjel által rábírom, hogy hangját felemelje. A másik — és ez a jóval hatásosabb, — ha a segéd a kutyát az által bírja ugatásra, hogy belülről az ajtón dörömböl. Ebben vonzó rejlik a kutya részére. Most a természete készíti arra, hogy ugasson. A segéd részére tehát így hangzik az utasítás: mindig akkor dörömböljön, ha a kutya nem ugat és mindjárt szüntesse be a kopogást, ha a kutya ugat. Így a kutya állandóan ugat és idővel megszokja a «megugatást». Valahányszor a segéd a kutyát ily módon ugatásra bírja, az oktató buzdít «to-íbrá» és nem «láut» által. Az utóbbi hangjelt csak akkor kell használni, ha az ugatásra való behatás *egyedül* az oktatótól indul ki. Ha tehát az oktató maga akar hatni, akkor a segédnek egészen csendben kell lenni. (Okát lásd a XIII. szakaszban.) Mindig ritkább lesz az oktatás további folyamán a szükség a kopogásra; végre be lehet azt szüntetni: a kutya megugat.

Mindig — ha a kutya ugat — nem szabad többé a segédnek mozdulni. Ma, először elegendő, ha a kutya

egy párszor ugat. Nem szükséges azzal kínlódnunk; mert a mit most teszünk az egyszersmind előkészület a megugatásra. Az oktató most — ha még eddig nem történt meg — az ajtó felé közeledik és a kutyát pórázra veszi. Azután hangosan megparancsolja, hogy a segéd kijöjjön s az ajtó előtt megálljon. Most ehhez csatlakozik az első naptól fogva az úgynevezett kísérés. Az oktató a kutyával a bal oldalán, a segéd jobb-jára megy. Ennek magatartása az idomítás további folyamára nagy fontossággal bír. Hisz a kutyának meg kell tanulni, hogy az álló és a *csendes* az oktató mellett haladó kísértet sohase bántsa. Azért lehetőleg érzékre hatóan kell a különbségekre figyelmeztetni: az állás és mozgás, a menet és szökés között. A kutyának a legkisebb mozgásra nézve éles megfigyelő képessége van, a mi az oktatás folyamán világosan kifejezésre jut. A segédnek tehát — ha megáll — teljesen csendesen kell állania. A kísérést csendes lépésben visszük keresztül; a menekülő-kísérletnek nem szabad nehézkesen, hanem lökészerűen kell kezdődnie.

Az értekezésnek a szökési kísérletre nézve oktató és segéd között nem szabad akképen történnie, hogy előbbi rendesen ezt mondja: «Szaladjon el!» vagy valami hasonlót. Ezen esetben a kutyának nem sokára, emlékezetébe vésődnek, hogy a vezető minden beszédére az elszaladás következik és — az ő álláspontjából helyesen — azonnal megragadna, mihelyt az oktató a segédet szavakkal szólítaná fel a szökésre, miután a kutyánál ez a beszélgetés a szökés jelzésévé lett. Azért gyakrabban kell az «elfogottal» beszélni és p. o. mondani: «20 lépés után» vagy ott a sarkon túl csináljon egy szökési kísérletet». Oly oktatók, kik ezt figyelembe nem veszik, fel nem tudják fogni, miért ragad meg kutyájuk a szökés előtt.

Az oktató tehát jobbról állott fel a segéd mellé, a pórázon lévő kutyával közepén. Mielőtt a kísérés megkezdődik, megfigyeljük a kutyát. Az álló ember megharapására irányuló minden kísérletet és szándékot ugyanazon pillanatban egy «fuj»-al feddjük meg, a melyet a pórázon egy rándítás követ. Lassan megindul ezután a segéd, kísérve a kutya és oktató által. Utóbbi már most állandóan figyel a kutyára és minden harapásra való kísérletnél — tehát nem csak akkor, ha az már megtörtént — mindig azonnal az említett módon lép közbe. Ugyanazon módon hatunk ellene kezdettől fogva a kutya ugatásának kísérés közben. Hagyjuk menet alatt a pórázt lazán; az t. i. fontos, hogy a kutyának alkalom adassék harapási kísérleteket csinálni; mert csak ha egy ilyen cselekvést végez, tapasztaltathatom vele kínérzések által, hogy az ő álláspontjából előnyösebb ezt nem tenni. Ha az időmítés további folyamán egy «fuj» által követett rándítás már nem elegendő, akkor egy ütés vagy rándítás következik a golyós nyakörvén, kísérve a kínérzés hangja által. Sem harapásnak, sem harapási kísérletnek nem szabad kínérzés nélkül elmulni; gyorsan, mint a villámnak kell annak bekövetkezni. Hogy a kutyát az első alkalommal, midőn neki még minden szokatlan, midőn még nincs pontosan emlékezetében, mikor fenyegeti kedv vagy kedvtelenség, el ne riaszszuk, ne nyújtsuk hosszúra a kísérést és hagyjuk aztán a segédet az adott szabályok megfigyelése mellett a baloldalra elszaladni.

«Parancs nélkül», így szól ez rendszeren, kell a kutyának a kísért üldözését felvenni s azt feltartóztatni. Az olvasó ezen álláspontot talán már elhagyta és azt mondja magában, hogy itt parancs szóba se jöhet. A kutyának legbensőbb természete az, mely őt arra tereli, hogy a menekvőt, ki ellenségévé vált, üldözze,

A «parancs nélkül»-t tehát változtassuk «jel nélkül»-re át. De még ezzel sem elégedhetünk meg, még további korlátozást kell csinálnunk: jel nélkül a vezető részéről. Mert a kutyára nézve a segéd elszaladása hallérezki jel és az lesz, arra, hogy üldöznie és megfognia szabad; nem talán azért, hogy az embernek segélyére legyen, hanem természetének engedelmeskedve, mely őt erre hajtja.

Lökésszerűleg hát sietett a segéd balra el. A legtöbb kutya azonnal fel fogja venni az üldözést a megelőző események után, az oktató által «to-ibrá-revir»-rel buzdítva. Ha a kutya nem üldöz azonnal, valahol ki kell pányváznai, a segéd által boszantatni és most közvetlen ezután a segéd szökési kísérletet tesz. Az új boszantás most jobban fog a felveendő üldözésre hatni. Mindkét esetben «to-ibrá-revir» mellett szalad az oktató a pórázon lévő kutyával a segéd után. Ez utolérési magát, mindig azonban futásban maradva és egyenesen futva, hogy kutya és vezető ne kavarodjanak a pórázba. Az első alkalomra elegendő, ha a kutya csak kísérletet tesz a harapásra. Egészen czéltalan lenne azonnal azt akarni, hogy harapjon. Az megjön idővel egészen magától, erről meg lehetünk győződve.

Ha az oktató a kutyával a segédet utolérte, úgy hogy a kutya megragadhat, a «revir» hangjel többé nem adatik, mert különben nagyon is a harapás képzetét kapná tartalmául. A kutyát még csak a buzdító «to-ibrá»-val tüzeljük a megragadásra. Miután a kutya természetében fekszik, hogy a menekvő elleneséget megragadja, különös hangjel a megharapásra teljesen felesleges. A menekülés maga a legvilágosabb és legérezkérehatóbb jel erre a célra. Ezért elégséges az ő kezdetben visszatartott törekvését, a menekvőt elfogni, a kedvhanggal buzdítani. Hogy mely helyen ragad meg a kutya az első kísérleteknél, egészen kö-

zömbös. Míg az a szándékunk, hogy a kutya megmaradjon azon törekvésében, hogy megfogjon, tehát harapjon, a segédnek minden körülmények között *szülésben* kell maradnia. Mert mihelyt utóbbi megáll, többé nem szabad a harapásra, csak a nemharapásra befolyjni. A mint mondánk, az első eseteknél teljesen elegendő, ha a kutya csak *kísérleket* tesz a megfogásra, sőt ha csak utánszalad. Ha ez megtörtént, a segédnek egy hangos «álljon meg»-et kiáltunk oda. Ez azonnal megáll és karjait leereszti. Az oktató szemei a kutyára vannak irányítva. Ha ez nem enged azonnal el, akkor egy ütés vagy egy rándítás következik, egyidejű éles «fuj» mellett. Az első időben az azonnali elbocsájtás nem okoz oly nehézségeket, mint a további folyamatban, mert a kutya kezdetben a fogvatartásban még csüggedező.

Ne alkalmazzunk akkor, ha a kutya az álló ember megharapását, mint hátránynyal járó tapasztalja, mindenféle szavakat, mint: «ereszd», «el», «czoki» stb., de ne is fütyüljük le a kutyát ezen célból, hanem hassunk mindig a «fuj» kedvtelenségi hanggal, mely a póráz rángatása vagy ütés által kapja jelentőségét az állatra. A «fuj» után azonnal felhangzik egy «láut» az oktató részéről,* a mely a kutyát hozzá szoktatja, hogy a menekvőt, kit később gyakran a vezető jelenléte nélkül kell hogy megragadjon, az elbocsátás után megugassa. Miután a kutya rövid ideig ugatott és legfőbb vágyát, hogy a mindig csendesen álló segédet megharapja, az oktató erőlyesen elnyomta, a kísérést azonnal tovább folytatjuk s hozzá egy további szokási kísérlet csatlakozik. Egy néhány ilyen után a kutya elfárad és azért a gyakorlatot félben hagyjuk.

* Ha a kutya jelekre még nem ad hangot, csak akkor, ha már erre be van tanítva.

Szerző.

Az utolsó szokási kísérlet után a kísérést még egyszer felvesszük. Azután utasítjuk a segédet, hogy megálljon, a kutyát elbocsátjuk és a segéd mellett állva vagy lefeküdni hagyjuk. A csendesen álló segédnél már most eltávozik az oktató és a kutyát megfigyeli. A harapásra irányuló minden kísérletet az oktató egy éles «fuj» által nyom el.

Ezután a kutyát lefütyüljük vagy lehívjuk. Most tehát először történik, hogy őt a mai gyakorlatnál *magunkhoz* jönni hagyjuk. Szándékosan tartotta őt a vezető pórázon, hogy folytonos fütyülés vagy hívás által az engedelmességet ne ássa alá.

Mert az izgatottság a kutyánál nagyobbára oly nagy, hogy azon idomítónak, ki nincs egészen tisztában az oktatással, nehézségei támadhatnak abban, hogy a kutyát kézben tarthassa. Addig mindig csak a pórázon gyakorolunk, míg érezzük, hogy a kutya a szokás által előidézett kényszer következtében póráz nélkül is kezünkben marad. De mindig újból visszanyúlunk a pórázhoz, mihelyt az oktató nehézségekre bukkan. Ha a kutyát lefütyültük, *befejezzük* a gyakorlatot. Ha tovább akarunk gyakorolni, nem kell lefütyülni, hanem a kutyával — a nélkül, hogy a pórázról elbocsátatnánk — az állvamaradó segédnél el kell menni és utóbbi még egyszer a rejtekbe küldeni. Ha t. i. közvetlen a fütyülés után gyakorolunk, hagyjuk p. o.: a segédet egy szokási kísérletet csinálni, akkor ez nemsokára a kutyára nézve a fütyty egy közvetlen jel lesz arra, hogy a legközelebbi pillanatban a segéd elszalad vagy a szerint, a mit gyakorolunk, egy cselekvést teljesít, mely a kutyát újból felizgatja. Ennek az a következménye, hogy a kutya fütytyre többé nem jön urához, hanem a gonosztevőhöz ragad.

A kezdő sokszor maga nehezíti meg a kutyának

jövését öntudatlanul, ha ezen ténynyel nem számol. Igen megnyugtatólag hat a kutyára, ha vele távozunk az állva maradó segéd-től. Felizgatja őt, ha a segéd a gyakorlat után a vezetőtől és kutyától eltávozik; mert mindig meg van az állatban az utánsietés kényszere. Hagyjuk tehát a lefityülést a gyakorlat végének jelzésére és ne gyakoroljunk tovább. Ilyen módon kellene napok sorozatán keresztül eljárunk és a leg-rövidebb idő alatt az adott szempontok megfigyelése mellett meglepő haladást érünk el.

Sokszor már a második napon el lehet hagyni a kutyának előzetes bosszantását. A segéd a kutya szemei előtt a rejtekbe szalad, az ajtót — mint mindig — egy hasitékig bezárva. Mindjárt ezután a «revir» hangjelt adjuk, a nélkül, hogy a buzdító kedvhangot kellene használni. «Revir»-nél most már azon események lelki képe keletkezik, melyek szokás szerint csatlakoznak a kifürkészéshez és ezen események azok — mit mindig ismételni kell — melyek a kutyára nézve az ember felkeresését kívánatossá teszik. A következő napon megint egy lépéssel tovább megyünk és a segéd a rejtekhelyet keresse föl, mielőtt a kutyával a gyakorlótérre jövünk. Nemsokára észreveszszük, hogy a kutya hajlama a megugatásra mindjobban nő. A segéd mindig a leírt módon viselkedik, hogy az ugatást ébren tartsa vagy az oktató buzdítja a kutyát «lájt» által (nem «revir» által).

A megugatás időtartama mindinkább hosszabbodik. Az oktató maga lassan-lassan visszamarad a kutyától, hogy hozzászoktassa gazdájától távol is megugatni. A megugatáshoz mindig a kísérés csatlakozik, a mely mindinkább meghosszabbíttatik. Előbb nem csináltatjuk a szökési kísérletet, míg a kutya a kinerzések háttársa alatt a harapásnak minden kísérletét abba nem hagyta. Nemsokára átviszi a kutya a kinerzést a ha-

rapásra és felhagy vele. Élesebben és élesebben figyel a kutya a segéd minden mozdulatára és nemsokára már azon pillanatban megragad, midőn a szökésbe a testnek egy lökésével belekezd, úgy hogy a szökésnek csak kísérlete marad. Míg kezdetben a kutyát «to-ibrá-revir»-rel utánsietésre és «to-ibrá»-val egyedül megragadásra buzdítottuk, mihelyt ez többé nem szükséges, mindkét hang elesik.

Jóindulatú kutyáknál időről-időre vissza kell nyúlni a bosszantáshoz, hogy előbb egyszer megragadásra bírjuk. Ezt a már leírt módon tesszük, az által, hogy a pórázon levő kutyát bosszantani s azután a menekvő üldözését felvenni hagyjuk. Akkor leginkább lesz kedve megragadni. Semmi egyebet, mint egy szökési kísérletet végeztetünk a segéd által (tehát sem a vezető megtámadását, sem lövést revolverből), míg a kutya azon ámitás által, hogy ő az erősebb, annyira merészsé lett, hogy erőteljesen megragad. Hogy ezt a megragadást — a mely a valóságban az elfogott ellenszögülésénél szükséges elérjük, soha sem szabad oly módon eljárni, hogy a kutyát az álló emberen harapdálni hagyjuk vagy valamely hangok vagy mozdulatok által az állatot az álló emberre uszítjuk. Ha az októnak azon törekvése van, hogy a kutya heves-ségét fokozza, akkor a segédnek — mint mondván volt — mindig mozgásban kell maradnia, emellett állandóan buzdítjuk a szilárdul tartó kutyát a kedvhang által és ily módon nemsokára elérjük a kívánt heves-séget.

Mihelyt póráz nélkül gyakorolunk, a következőre kell figyelni. Ha a rejtekhez közeledünk, úgy, hogy a helyzetet áttekinthetjük, a kutyára «plac»-ot kiáltunk; azután mint rendesen a segédet lassan és sietős mozdulatok nélkül kijönni hagyjuk és magunkhoz fityüljük a kutyát. Ha a kísérésnél a segédet körül-

ugrálja, tehát a segéd és oktató oldala mellől eltávozik, akkor segéd és oktató azonnal megállanak. Erre a kutyát az oktató bal oldalára utasítjuk. Mindjárt a pórázravételhez kell visszanyúlni, mihelyt a kutya többszöri kísérletek után nem marad az oktató oldalán. Ha a kutya a kísérés alatt már nincsen pórázon, a csipkedés és harapás elnyomásával elővigyázatosnak kell lenni, mert a kutyában könnyen felébred a hajlam, hogy az esetleg szükséges ütések elől kitérjen. Villámgyorsan következzenek be az ütés, a kutya által lehetőleg előre nem látva.

Igen jó eszköz, ha a kísérés közben harapási kísérleteket tesz, a kutyára egy éles «plac»-ot kiáltani, a mely őt azonnal a földre kényszeríti. A segéd azonnal megállásra utasítandó, mihelyt a «plac» felhangzik. Akkor is, ha a kutyával pórázon gyakorolunk, ez a «plac» jó mérséklési eszköz. «Hi-ir»-re azután felemelkedik az oktató és segéd között fekvő kutya és a kísérés folytatattatik. A segéd szökési kísérlete pórázon nem levő kutyánál annyiban okoz változást, a mennyiben nem lehet az állatot azonnal ütés és rándítás által eltávolítani a segédétől, ha ez áll. Ezért a már pórázon gyakorolt jó előmunka volt, úgy, hogy a legtöbb esetben egy «fuj» elegendő a kutyát azonnali elengedésre bírni. Ha ez azonban hatását téveszti, azonnal vissza kell nyúlni a pórázon való gyakorlathoz és a kutya visszarándítása által adjuk a «fuj»-nak a szükséges jelentőséget. A szökési kísérlet után megint a kísérés következik, a mely oly hosszúra nyújtandó, míg a szilárdan tartás és a várandó szökési kísérlet által felizgatott kutya megint teljesen kifogástalanul nem kísér. — Nem tanácsos a kifogástalan kísérést a kedvhanggal ellátni, mert ez által egyenesen felkeltetik a kutyában elnyomott vágy a harapásra. — A gyakorlat befejezését — mint eddig mindig — a lefűtyülés ké-

pezi. Jóakarólag engedelmeskedik a kutya, mert tapasztalatból tudja, hogy a «verekedés»-nek a fűtytyel vége van.

Mielőtt egynéhány, a megugatásnál előveendő új gyakorlathoz áttérnék, óhajtánám az emberen való munka további lefolyását leírni.

Miután a kutya avval ámittatik, hogy ő az erősebb és miután a segéddel kellemetlen és reá nézve káros tapasztalatokat nem csinált, kezdetben tapasztalt bátortalanságát lassan-lassan leküzdötte és heves kutyává lett — a segéden való munkánál. A «segéden» azért hangsúlyozom, mert a kutya heveségét más emberekre csak később fogja átvinni. Az oktatás első idejében — legyen itt közbevetőleg megjegyezve — a kutyánál kissé ügyelnünk kell. Az emberen való munka által felizgatva, könnyen arra hajlik, hogy pl. az utcán egy futó után iramodjék. Egy azonnali «plac» azonban erről gyorsan leszoktatja.

Eddig semmi súlyt sem fektettünk arra, mely természetesen ragadjon meg a kutya. Mihelyt a megragadásnál nem mutat többé bátortalanságot, megfontolhatjuk, hogy akképen akarjuk-e idomítani, hogy mindig egy bizonyos helyen ragadjon meg. Jó tapasztalatokat tettek az irányban, hogy a kutyát a jobb kar megragadására oktassák, mivel ez által a megfogott azonnal harczképtelenné válik. Már említettem, hogy a kutya az oktatás folyamán mindig élesebben figyel a segéd minden mozdulatára. Mivel minden gyors és lökészerű mozdulatot a kísérés alatt a kutya mindjárt mint a szökés kezdetét fogja fel, azért a gyakorlatnál a segédet — ki az elfogottat helyettesíti — arra kell oktatni, hogy teljesen csendesesen, lecsüngő karokkal haladjon. Ha a kutyát a jobb kar szilárdan tartására akarjuk beoktatni, akkor nincs egyéb dolgunk, mint hogy az állatnak ettől fogva ezen kar megragadását

kényelmessé tegyük: a segéd ezt a szökési kísérletnél egyenesen oda tartja. Addig kell ezt gyakorolni, míg a kutyának a kar czéltáblájává lett, a melyet mindig felkeres, ha nem is tartják oda neki.

Már most következő utasítás jön a segéd részére: «Minden szökési kísérletnél emelje fel jobb karját azon pillanatban, midőn futni kezd!» Ez által a kutyát még inkább arra ösztönözzük, hogy a kart ragadja meg; de még valami más is van, a mi nekünk a szökési kísérletnél ezen egyidejű karemelést értékesé teszi. Miután a karfelemelést szökési kísérlettel *egyidejűleg* végeztetjük, a kutyára nézve a karemelés lassanként látérezéki jellé lesz arra nézve, hogy most kezdődik a szökés, tehát most szabad megragadnia. Ő tehát ezt képzelettel: mihelyt a kar emelkedik, megragadni! És ezt a képzeletet a kutyában szándékosan akarjuk felkelteni, mert mi van a karemeléssel összekötve? Az úgynevezett támadás a vezetőre és a lövés a revolverből. A kutya mindkettőt azonnal megakadályozza; még mielőtt az elfogott kisse a rendőrré lesújt, mielőtt a revolver irányt vesz reá, már a kutya a kart szilárdan tartja és lehúzza azon feltevésben: a karemelés kezdete a szökésnek; ezen képzelet azonban csak akkor lép fel, miután már tetemes időn át gyakoroltuk a leírt módon.

«A vezető védelme» gyakorlatához tehát csak akkor menjünk át, midőn a kutya már elég heves lett és megtanulta, hogy megfogásra mindig a jobb kart kell kiválasztani. Ha ezen gyakorlatot már kezdettől fogva elővettük volna, akkor nem lehetett volna az állattal a különbséget az állás és mozgás között elég szembe-tűnően megismertetni, a mi oly körülmény, mely az álló ember meg nem harapásának nagy nehézségeket állított volna elébe. A segéd támadása a vezetőre először csak a kísérelésből oly módon történik, hogy a vezető

magát kezdetben viaszorítottatja, hogy a kutyát szokott érzéki benyomások képzeletében (szilárdan tartás, mozgásnál) meghagyjuk, mivel az állat ez esetben hevesebben ragad meg. A vezető behatása csak kezdetben szükséges és pedig a mindig magától odakap, kutyának buzdítása által az élvezethanggal.

Egy «plac» vagy «fuj» által — a szerint, a hogy éppen befolyjni akarunk — a kutyát a támadás után elengedésre bírjuk.

Ajánlatos néha a kísérelésből való támadásnál a porázhoz nyúlni, hogy a kutyát jobban kézben tart-suk. Ha a további folyamatban mindig ily módon hatottunk az álló ember elengedésére, akkor arra térünk át, hogy megfigyeljük miképen viselkedik az állat, ha a szökési kísérlet megszünte után az elengedésre irányuló befolyás az oktató részéről nem történik meg.

Ha helyesen és behatóan dolgoztunk előre, akkor örömünkre észreveszszük, hogy a kutya meglehetősen gyorsan enged el, mihelyt a segéd áll; a mindig egyforma benyomások ezt a kutyának szokásává tették. Hisz a megállásra mindig egy «fuj» következett, a mely a kutyának most úgyszólván fülében zeng, mihelyt a segéd áll. Ha a kutya nem enged el, azonnal «fuj»-hoz nyúlunk vissza. Ha ez sem hat állandóan, akkor megint a poráz használjuk. Annak hasz-



9. ábra.

nálatánál az oktátónak persze utána kell futni, de azon nagy előnye van, hogy egy rándítással vagy a pálczával azonnal közbeléphet. A kutya az oktatás folyamán oly pontossággal figyel a kísérendő mozdulataira, hogy — mint említettük — a szökésig el se jutunk. Minden erre irányuló kísérlet, mivel lökésszerű mozdulattal van összekötve, azonnal megragadás által hiúsíttatik meg.

Most már arra kell gondolnunk, hogy a segéd magatartását, mihelyt a kutya megragadja, alkalmazzuk a valósághoz, mivel az állatnál az ő megragadásának következményei nem mindig egyformán jutnak kifejezésre. Eddig a segéd — ha a megragadás után nem maradt azonnal állva — csak megkísérelte a tovább futást a megragadás daczára. Ehhez most mint valami útnak kell hozzájárulni, hogy a megfogott odavágódjék; ez egy körülmény, a mely a valóságban igen gyakran előfordul, mivel a szökevény a kutya ugrására elő nem készülve, az egyensúlyt elveszíti. Ha a segéd elesett, először is egész csendesen maradjon fekvé, míg az oktató rögtön az ismert módon a nemharapásra behat. Csak ha ezt elértük, csináltassunk a segéddel — szintén, hogy ismét a valósághoz alkalmazkodjunk — az esés után egy további szökési kísérletet. Ezen második szökési kísérletet azonban csak kivételesen szabad elővenni. Ha t. i. a segéd a földre esés után gyakrabban azonnal tovább menekül, a kutya a fekvőn tovább harapdál, azon képzeletben, hogy azonnal egy második szökési kísérlet következik. Az ellenállást illetőleg is, melyet a kutya a szilárdan tartásnál tulúl, a segédnek váltakozó magatartást kell tanusítani.

A mint már említettük, a kutyát oly fokig lehet emberre szilárdá tenni, hogy erőteljes ellenállás daczára is el nem ereszti a megragadottat. Eddig ezen ellenállást mindig csak oly módon hagytuk kifejezésre

jutni, hogy a segéd, daczára, hogy a kutya lefogta, megkísérelte a szökést folytatni, a mi a kutya megfogása által majdnem csak lépésben sikerült. *Evvel a kutya feladata nagy részben teljesítve van*, mert evvel a vezetőnek alkalmat ad az elfogottat utolérni és személyesen elfogni. Nem tanácsos akképen gyakorolni, hogy a segéd megáll és ezen állásban védekezik. Magától érthetőleg a kutya az oktatás menete által oda jutott, hogy most tovább is megragad. Igen könnyen hozzászokik azonban az állat az álló segéden is harapdálni. Annak elérésére, hogy a kutya az álló embert azonnal eleresztsze, rendszeren csak akkor szabad neki alkalmat adni, hogy szilárdan tartson, ha a lefogott mozgásban marad. Legfeljebb annyira fogjuk a heveséget fokozni, hogy a kutya magát a tovább menekülő segéd által ne hagyja lerázatni vagy leütni. Újabb időben azon igyekezetben, hogy a kutya feltétlen megbizhatóságát igazolják a közönség előtt, arra jutottak, hogy a rendőrkutya-vizsgáknál a gyakorlatot a bot elleni szilárdságban is betolják (?). Ezen gyakorlat hátrányairól a XIX. szakaszban lesz szó.

Térjünk egyszer vissza mindennapi gyakorlataink kiindulási pontjához! A «revír»-re a kutya most hozzászokott egyenesen az ismert rejtekhez futni. A megugatásban a segéd magatartása által a kísérés előtt és azon események következtében, melyek mindig ehhez csatlakoztak, jó haladást csinált. A védőöltözetben levő segéd a kutyára nézve a sok alkalom által, melyet az állatnak a megragadásra nyújtott, «elérésre méltóvá» lett. De nem mindig fogja a kutya a kifürkészett a valóságban zárt ajtók mögött találni. Azért arra térünk át, hogy az ajtót nyitva hagyjuk, így a kutyának alkalmat adva szorosán a segédig előrehatolhatni. Szándékosan nem így jártunk el az első időben. Mivel a segédnek először a kutyát dörömbölése által ugatásra

kellott ingerelni; nyitott ajtó mellett a kutyát nagyon könnyen megragadásra csábíthattuk volna. Előbb hosszabb ideig kell neki azon tapasztalatot szerezni, hogy nem tanácsos az álló embert megharapni; folytatólag a másik oldalon pedig le kell küzdenie azon bátortalanságot, hogy egy embert megtámadjon.

Így előkészülve — valahányszor szükséges — élesebb eszközöket alkalmazhatunk, hogy a kutyát megtanítsuk, miszerint az embert, a kit kifürkészett — és a gazda jelenléte nélkül talál, sohase harapja meg. Eddig ezen követelményt azért mellőzhettük, mert a fürkészéshez csatlakozó gyakorlatoknál a kutya többé-kevésbé hatalmunkban volt. Most egy szabadban álló embert kell nek hosszabb időn át megugatni, úgy hogy a vezetőnek csak akkor lesz hatalma a kutya felett, ha a kutya ugatása után szaladva, a megugatottal utólrerte. Hosszabb időn keresztül lehet tehát a kutya a vezető befolyása nélkül. Minden befolyás a kutyára, a mely azt czélozta, hogy az állat az álló embert sohase bántsa, eddig az *oktatótól* indult ki. Ez tapasztaltatta a kutya által, hogy az álló ember megharapása egy erős kínérzéssel — a «fuj»-jal, a póráz megrántásával vagy ütéssel — van összekötve.

Lett volna ugyan még egy más lehetőség is ugyanazon célhoz jutni, t. i. ha a kínérés a *segéd*től indult volna ki, midőn ez — mihelyt megállott — a kutyára egy ütést mért volna. Ennek azonban azon hátránya lett volna, hogy a kutya a *segéd* elől való félelemben nem lett volna heves. Most azonban, midőn a minden kutyánál fennálló bátortalanság le van küzdve, midőn annyiszor és annyiszor, a nélkül, hogy maga kárt szenvedett volna, megragadott és tapasztalta, hogy a mozgásban levő *segéd*et saját kára nélkül megfoghatja, most nem szabad a szabadon álló *segéd* kifürkészésénél ezen lehetőséget használni, a nélkül, hogy ezalatt

a kutya hevessége valahogyan csorbát szenvedjen. Annál inkább tenni fogjuk ezt, mert ez által a legbiztosabb eszköz van kezünkbe téve, hogy a kutya az álló embert, a kit kifürkész vagy megállít, sohase bántja, mert épen azon tapasztalat, hogy az álló ember, a kit *ura távollétében* talál, reá nézve veszedelmes lehet, a legbiztosabb kezességet nyújtja erre nézve.

A *segéd* tehát egy nem igen rövid nádpálczával felfegyverkezve közvetlen a szín ajtaja elé áll, háttal ennek támaszkodva. Előzőleg pontosan beoktatjuk, hogy egészen csendesen álljon, ha a kutya jön. A kutya minden harapási kísérleténél egy ütést kap, míg a *segéd* helyéből nem mozdul, az ütést oly erővel kapja, a milyen épen szükséges, hogy a kutyát a harapástól visszatartsa. Minden ütést villámgyorsan sújtja a *segéd* minden ütés után megint csendesen és egyenesen áll. Az ütéseknek a kutyát csak a hátán, mellen, vállakon szabad érní, soha fejen és szájon. Nagyon értékes ezen gyakorlatnál, ha a *segéd* kutyaismerő, ki mindig pontosan érzi, hogyan mérendők ki az ütések, hogy a célzt elérjék. Ha a *segéd* hamis helyre üt, könnyen elronthatja a kutyát; ha igen gyöngéden üt, akkor annak az ellenkezőjét érzük el, a mit akarunk, a kutya még hevesebben fog megragadni. (Lásd a XIX. szakaszt is.)

A kutya megérkezténél a botot úgy tartjuk, hogy a kutya ne lássa. Minden harapási kísérletnek, minden harapni akarásnak, a mit az állaton észrevehetünk, ellene kell hatni. Sok fáradság nélkül oda lehet vinni a kutyát, hogy a kifürkészettnek egy hajaszálát se görbítse meg. Mihelyt a kutya észreveszi, hogy a vezető a közelben van, támadási kedve nagyobb lesz és az lesz a törekvése, hogy a megugatotthoz jusson. Az *oktató* tehát — mihelyt a helyzetet áttekinti — a kutyát lefekteti és néhány pillanatig a földön fekvő

hagyja; azután megkezdődik a kísérés, midőn a kutya-
nak megint alkalom nyújtatik, hogy a menekvőt meg-
ragadja, úgy hogy ő az ember ellen való óvakodás
tapasztalatát csak akkor csinálja, ha egy magát csen-
desen viselőt gazdája jelenléte nélkül talál. Végre arra
térünk át, hogyan kell a teljesen szabadon — tehát
hátfedezet nélkül — álló segédet megállíttatni és meg-
ugattatni, mi mellett felemlítendő, hogy a hangjel ezen
gyakorlat megkezdéséhez mindig «revír» lesz, akkor
is, ha a megállítandó láthatóan áll a kutya előtt.

Egy teljesen szabadon álló segédnél természetesen
a nemharapás a legnagyobb nehézségeket fogja okozni.
A most említett módon azonban biztosan elérhető. Ha
a kutya a szabadon álló meg nem harapásában szilárd,
akkor oly kutyaéknál, melyek az eddig az emberen
átélt tapasztalatok benyomása alatt még nem eléggé
«ragadnak» a gonosztevőhöz, azaz őt megugatva, nála
maradnak, míg a vezető jön, a legjobb receptet hasz-
nálhatjuk, hogy ezt elérjük. A «revír»-re megállított
és megugatott segéddel t. i. épen azon pillanatban
csináltatunk egy szökési kísérletet, midőn a kutya —
hogy a vezetőhöz siessen — a segédtől elfordul és az
ugatással felhagy. Ez által megtudja a kutya, hogy
neki a megállított a vezető megjelenése előtt alkalmas
ad a szilárdan tartásra. Ezen képzeletben a kutya biztos
«ragadó» és megugató lesz és idővel a megállítottat
szakadatlanul meg fogja figyelni és őt el nem engedni.
Egy a vezetőtől távol elővett szökési kísérlet után,
melynél a kutya kezdetben nem oly hevesen ragad
meg, mint a hogy a vezető közelében tette, a segéd-
nek lökészerűen kell megállani, hogy a kutyanak a
mozgás megszüntését teljesen érzékszerűvé tegye. A ve-
zető távolból a szükséghez képest «fuj» által hat az
elengedésre Szabály legyen azonban, hogy a kutya
először is az álló segédre bukkanjon, hogy megaka-

dályozzuk, miszerint az állat azonnal a harapás vágyá-
val rohanjon reá, a mi akkor könnyen előidézhető
lenne, ha a kutya gyakrabban közvetlen a futó segédre
bukkana. Egy további gyakorlat következhetik még,
mihelyt a kutya a szabadon álló segédet harapás nél-
kül állítja és ugatja meg. Egy támadást viszünk ke-
resztül, melyet a kutya által megállított segéd intéz a
közelgő vezető ellen, tehát a kísérés előtt. Mindig fel-
emeli ennél a segéd jobb karját, midőn támadásra
mozgásba helyezkedik.

Egy helyen már jeleztük, hogy a kutya jövését az
emberen való gyakorlatoknál könnyen el lehet ron-
tani. Arra nézve tisztában kell lennünk, hogy a gya-
korlatok a védőruhában lévő segéddel természetelle-
nesek, mert a kutya az öltözet formájához, színéhez
sz. és szagához hozzászokik. Mihelyt egy embert a
védőöltözetben szimatol vagy csak lát, mindjárt azt
képzeli: most kezdődik a táncz. Azért lényének izga-
tottsága, mihelyt a «kísérleti gonosztevővel» valamely
dolga akad. Közömbös, előtte ismeretlen emberekkel
szemben nem mutatkoznék oly mértékben izgatottnak.
Hogy az oktatónak ne okozunk nehézségeket a se-
gédtől való elhívás tekintetében, tanácsoltuk, hogy az
első elhívást vagy fütyülést csak akkor használja,
ha a gyakorlatok befejeztettek, úgy hogy a kutya
az elhívást vagy fütyülést mint «az előadás végét»
ismerte meg. Ebben az esetben tehát okvetlenül jönni
fog. Midőn a kísérést póráz nélkül gyakoroltuk, oktató
és segéd azonnal megállottak, mihelyt a kutya előbbi-
nek kezéből jött. A rendőrkutya-mozgalom első idejé-
ben azért helyeztek oly nagy súlyt a kutya elhívására
a gonosztevőtől, mert ez mint annak a lehetősége
tűnt fel, hogy a harapó kutyát a gonosztevőtől eltá-
volíthattuk; az elhívás tehát eszköz volt arra, hogy a
harapással szembelephessünk.

Ezen célra azonban sohasem használandó az elhívás, hanem mindig a «fuj», tehát egy cselekvés abbahagyása vagy a «plac», mely a kutyát azonnal a földre kényszeríti. Ezzel a célzott sokkal jobban elérjük; egyrészt, mert a «fuj», különösen azonban a «plac» a kutyára sokkal erősebb és mindinkább a nemharapásra célzó befolyást gyakorol; de másrészt az oktatás folyamán a kutyában felébredt és nekünk üdvös törekvéssel találkozik, hogy a kísérleti gonosztevőhöz ragadjon, mivel az állat a «fuj» és «plac»-nál a megállított mellett maradhat. Továbbá sokkal kellemesebb a valóságban, ha a kutya szorosan a megállítottnál marad, hogy annak mozdulatait megfigyelje. Végre a vezetőnek magának kell a valóságban a megállítotthoz menni, tehát nem is kell a kutyát magához hívnia. Ennek daczára gyakrabban lehet egy a segédttől való elfütyülést gyakorolni, soha azonban oly célból, hogy az elengedést érjük el, továbbá soha akkor, ha a kutyát csak azért hívjuk el, hogy legközelebbi pillanatban a segédnek valamely tevékenységét kapcsoljuk ahhoz, a mely a kutyát minden erővel ahhoz vonzza. Épen ezen célból hívjuk el t. i. a kutyát sokszor. Sohasem szabad azon pillanatban, midőn lefütyülünk, a segédnek mozogni vagy elmenni. A gyakorlott oktató bizonyosan rendelkezik oly eszközök felett, melyek minden esetben biztosítják a kutya jövését.

Az előmondottaknál csak azon okokra legyen utalva, melyek a kutya jövetelét gyakran szükség nélkül nehezítik. A valóságban ily képek nem fognak előfordulni. Ott csak a megfogás elintézése után fog egy elhívás hangzani, ez a jel tehát az állatra nézve rendszeren az előadás végét fogja mutatni. Kivételek megerősítik a szabályt. Ha valamely okból az elhívás után az emberen való munkát folytatni akarjuk, hagyjunk előbb egy időt elmúlni, mielőtt újból kezdünk

hogy elhívás és folytatása között a munkának az emberen az állatra nézve semmilyen képzeleti kapcsolatok ne keletkezzenek. Ily módon mindig kézben tartjuk a kutyát és mindig azon helyzetben leszünk, hogy elhívás által a megállítottól azonnal való «hozzám»-jövését érünk el. Nem szeretném elmulasztani, figyelmeztetni arra, hogy «plac» után, melyet alkalmazunk soha sem feledjük el, hogy a kutyának egy «hi-ir» által — mely őt egyszersmind a vezető bal oldalára hívja — felt adjunk felkelésre. Könnyen elfelejthető ez épen az emberen való munkánál. Az egyetlen kivétel, midőn a kutyának a lefekvés után «hi-ir» nélkül fel szabad állni az, ha az elfogott mellett van lefektetve és az utóbbi szökési kísérletet tesz. Akkor «hi-ir» nélkül felkelhet, hogy a menekülőt megragadja. Felkelésre való jelnek «plac» után tehát hallérezkileg «hi-ir», látérezkileg a szökési kísérlet tekintendő.

Tegyük fel, hogy az eddigi gyakorlatokkal hat hét telt volna el. A gonosztevő minden nap a rejtekben vagy az előtt állott; mindig a «revir» volt a kutyára nézve a jel, hogy a meghatározott helyre szaladjon. Ott állott már most és megugatott, ugatott azon dolgok reményében, melyek szokás szerint következtek. A «revir» hangjel tehát úgyszólván hirnökévé lett mindazon izgató dolgoknak, melyeket mindjárt reá a védőruhába bújtt emberrel átélt és azért szenvedélylyel rohan reá. Sohasé jött a kutya arra, hogy orrát a földre tartsa, annál kevésbé, hogy egy nyomba dugja.* Így előkészülve a segéddel a terepbe vándorlunk, leginkább olyanba, mely bokrokkal van benöve. Ott a segéd a kutya tudta nélkül elbúvik. Oktató és kutya az ellenkező oldalról közelednek, hogy a kutya és se-

* Épen úgy, mint az elveszett fürkészése a hozásból fej-
kötött ki, keletkezik a kifürkészés a megállítástól. Szerző.

géd között nyom ne legyen. Némi távolságra a bokroktól «revir» hangjelt adunk, mely ismert hang a kutya füleiben. Egy pillanatig körülnéz, egy kézmozdulatunk felbuzdítja és máris ide-tova rohan a bokrok között és nemsokára meglelte régi ismerősét. A szélnek a kereséssel ellentétes irányára figyelemmel nem voltunk.

Ha a szél a kutyaival szembe fúj, természetesen leggyorsabban talál, nyakszélnél csak akkor, ha fürkészség közben a segéd mögé jutott. A hatás, melyet a «revir» előidéz az, hogy magas orral szél irányban, tehát légszimattal fürkészség. Ennek következménye az, hogy ezt hozzájárulásunk nélkül, czik-czák-ban teszi, mivel nyom nem ad neki támpontot. Már az első esetben sikerül a kísérlet. Egynéhány gyakorlat már meggyőzte a kutyát arról, hogy a megtalálásnál többé nem emlékeztében és szemében, hanem orrában kell biznia. Persze oly tökéletesen, mint a keresésnél, a fürkészségnél nem nélkülözheti annyira a szem közreműködését. Szándékosan nem; mert mit tegyen a kutya «revir»-re? Körülnéz először és ha senkit sem lát az előtte fekvő rejtékhelyekre rohan, hogy azokat átfürkészsze. Körülnéz! Ez emlékeztében tartandó.

A valóságnak azonban nem tettünk volna eleget, ha gyakorlatainkat csak a védöltözötben levő segéddel végeztük volna. A «revir» t. i. nem lett a kutya részére jellé arra nézve, hogy egy embert kifürkészszen. Hanem eddig a hangjelt a védöltözöt szagával hozta kapcsolatba. Az ezen öltözötbe bújó ember volt az, kinek az ő kifürkészsége mindig szólott. Erről meg lehet győződni, ha egy napon egy közönséges ruhában lévő embert fürkésztetünk ki. A kutya talán szimatol rajta, de tovább fürkészség, mert az ő álláspontjából ez nem az igazi. Most hát a kutyát a védöltözöttől kell elszoktatni. Közönséges ruhában levő embereket kell

most sokat fürkésztetni és pedig mostantól fogva úgy, hogy a kutya emlékezte sohasem működhetik közre: tehát ismeretlen terepben!

Sok kutyánál megint alkalmazni kell a boszantás módszerét, mielőtt nem védöltözötbe bújtatott személyeket fürkésztetünk; most oly módon, hogy a gyakran váltakozó kísérleti személyek a nádpálczával ütnek a bokrokra, fákra vagy a földre, ha a kutya nem ugat meg. De mindig csak akkor szabad mozogniok és magukat észrevétniök, ha a kutya már talált. Hogy a kutya őket megtalálja, nekik maguknak sohasem szabad valamit tenniök. Egyedül a szag legyen a kutyának ösvénykutatója. Természetesen oly embereket kell választani, a kik kutyával bálni tudnak.

Hogy az álló megtaláltat meg ne harapja, ennek elérésére annak nádpálczája fogja a szükséges szolgálatot megtenni.* Hogy a kutyát a kifürkésztett egyén meg nem harapására megtanítsuk az utóbbinak tehát magának szabad a vázolt módon behatni. A kutyának azon tapasztalatot kell tudtára adni, hogy a csendesén viselkedő megállított a vezető jelenléte nélkül veszélyessé lehet. Hagyjuk a kutyát mindig egy ideig megugatni, mielőtt a kísérleti személy — valahányszor szükséges — hozzájárul és menjünk azután oda, a hol az ugatás felhangzik. Mielőtt a helyzetet áttekintjük, a kutyával «plac»-ot csináltatunk és pórásra vesszük, ha nem vagyunk biztosak nemharapásában. Azután kísérés következik és néha szökési kísérlet, melynél az utántőrekvő kutyával a pórázon vezetve vele futunk, a kísérleti személy után «állj»-t kiáltva. Vigyázatosan vezetjük erre a kutyát oda.

Mint mondtam, néha történjék ezen szökési kísérlet. És pedig azért, mert a kutyának a megugatás után

* A kivételeket lásd a XIX. szakaszban.

következő eseményeket, melyek őt éppen a megugatásra ösztönzik és őt az elfogottat szakadatlanul megfigyelni hagyják, a nem védőtözetben lévőkről is ki kell tapasztalnia. Máskülönben elveszíti az érdeklődést ezek iránt. Így jut a kutya nemsokára oda, hogy *mindenkil*, a kit talál, megugat. A «revir» hangjel hatalmasan tereli őt minden ember felé. Ha senkit sem lát, kifürkészi a kutya a rejtkehelyeket az előtte fekvő terepen és pedig azon benyomásokkal, melyeket az állat által kezdettől fogva felvenni hagyunk: magas orral, hogy légszimattal találjon. Ha az embert megtalálta, megugatja és élesen megfigyeli őt, várva a bekövetkező eseményeket. Minden szökési kísérletet azonnal mint a megragadásra szóló jelt fogna fel. A kutya tehát — úgy szólván — *be van* az illető emberre állítva. A «revir» a kutya részére mintegy támadási jel lett, a mely csak akkor kerül kivitelre, ha valaki me- nekül vagy a vezetőt megtámadja.

A «revir» hangjelt ezért nem csak arra használjuk, midőn arról van szó, hogy egy embert kifürkésztesünk, hanem arra is, hogy egy embert, a ki velünk szemben áll, a kutya által megállíttassunk. A kutya «revir»-re körülnéz és afelé siet, a ki vele szemben áll, azt megugatja és *be van* rá állítva, azaz: megfigyeli annak minden mozdulatát, azon feltevésben, hogy szokott a megugatásra következő események várhatók. Ez sok tekintetben nagy haszonra lehet, p. o.: egy feltűnés nélküli letartóztatásnál, a melyet semmiféle ellenállás sem előzött meg. A kutya nem is tudja, hogy egy «elfogott» megy mellettem, tehát nem is figyel reá. Egy hirtelen szúrás egy fegyverrel a letartóztatott részéről és midőn most már a baj megtörtént, lesz csak a kutya figyelmessé. A vezető részére nem is marad idő a kutyát figyelmeztetni. Mennyire más az, ha az elfogás után a «revirt»-t hangoztatom.

A kutya egy párszor ugat és figyel; az elfogottnak semmi lökésszerű mozdulata sem kerüli ki figyelmét. A «revir» hangjel hatása tehát: neki valamely embernek! Ha senkit sem lát, akkor fürkészs, hogy azután megállítson; ha lát valakit, ezt azonnal megállítja. A kutya uszítására tehát teljesen felesleges egy külön



10. ábra

jel. A «revir» jelentősége sokkal értékesebb, mert hatásában már a védelem jelét tartalmazza. Ezt mindig akkor hajtjuk azonnal végre, ha az ember, a kire a kutya figyel, egy lökésszerű mozdulatot csinál.

Minden kutyának hevesnek kell lenni, de nem szabad harapónak lennie. Szándékosan hangsfülyöztük akkor, midőn a kutyát kezdetben a segéd által boszan- tattuk, hogy ennek úgy kell történni, mint a tárgyak

megőrzésének. Valahol megkötve vagy meglánczolva kellett az állatot boszantani; nem szabadott ennek úgy történni, hogy a segéd a vezető által pórázon tartott kutyát boszantsa. Ennek egészen különös oka van. T. i.: minden körülmény között elkerülendő az, hogy a kutya emlékezetébe azon képzelet tapadjon: oly személyek, kik a vezető felé jönnek, föltétlenül ellehségek. Gondoljuk meg milyen kellemetlenségek keletkeznének abból, ha egy a rendőr-kutyával portyázó rendőrt valaki valami felvilágosításra kérne és most a kutya a kérdezősködőnek valamely mozdulatát félreértve, ezt egyszerre nadrágon ragadná. Ezt épen az által kerülhetjük el, hogy a kutyát mindig csak valahol kipányvázva boszantatjuk a vezető által. Akkor emlékezetében megrögzítetjük, hogy csak az az ellensége, a ki akkor közeledik hozzá, ha távol a vezetőtől, ki van pányvázva. Ezen módon a kutya jóindulatú teremtés marad mindazon esetekben, midőn személyek a vezető felé jönnek. Ha azonban kutyánkat valaki olyanra akarjuk figyelmeztetni, a ki felénk jön, elegendő a «revir» hangjel, hogy ezt azonnal elérjük.

Az előbbieket azért említettük, mert tapasztalás-szerűleg a kutyák hevessé tételét hamisan gyakorolták, úgy hogy az által harapós dögök keletkeznek. A «revir» hangjelt azon jelentőségében, hogy a kutya valakire beállítatik, nem lehet elejétől fogva alkalmazni; csak fokozatosan érik meg a kutya erre. Ez akkor áll, ha a kutya egy szokásszerű megugató lett és benne teljesen eltűnt a vágy, hogy csendesen állót vagy fekvőt megharapjon. Minél több nem a védőöltözetben lévő személyt tanul a kutya megugatni, annál jobban fogja elérni a «revir» a kívánt hatást. (Lásd a 10. ábrát.) A XX. A) szakaszban a nyommunkáról fogja az olvasó az alapvető különbségeket e között és a kifürkészés között megtalálni. Ezen különb-

ségek a kutyának mindig az érzéki benyomások módja és oka szerint kell hogy élesen feltárassanak. Továbbá a valóságban mindig tisztában kell azzal lenni, hogy vajjon kifürkészéssel vagy kereséssel jutunk-e hamarabb célhoz.

B) Az elveszett fürkészése.

Hangjel: «ápport».

Mint a kifürkészés a kereséstől, ép úgy különbözik az elveszett fürkészése az elveszett kereséstől. Az utóbbinál — mint a XX. A) szakaszban kifejtettük — arról van szó, hogy egy tárgyat a nyom szaga után és a szag pontos megtartása mellett megtaláljon a kutya; az elveszett fürkészése pedig a körül forog, hogy egy tárgyat megtaláljon, a mely nem a nyomon fekszik és a melynek feltalálásához valamely nyom nem tartható be. Az előbbi mindenütt ott fog előfordulni, hol tárgyak eldobattak vagy a nyomról valamely körülmények következtében leestek vagy elgurultak.

A második eset: a lehetetlenség egy nyomot tartani, akkor áll be, ha egy tárgy ott vészett el, a hol sok személy össze-vissza járt, talán még hosszabb időn át az elvesztés után, továbbá akkor, ha a nyom kedvezőtlen időbefolyások miatt vagy igen nagy avultság következtében többé nem szagolható. Daczára annak, az elveszett tárgy sajátos szaga által feltalálható lehet.

Súlyosan károsítanánk a kutya nyomozó munkáját, ha nem úgy idomítanánk, hogy egy határozott hangjellel nem értesítené arról: «Ebben az esetben nyom nélkül kell megtalálni; a nyommal tehát épen nem törődsz». A másik esetben: «Csak a nyom szaga után kell keresned». Csupán az érzéki benyomások azok,

melyek egy ily értekezést előidéznek, persze nem oly módon, hogy amellet a kutyának emberi szándék jönne tudatába. Ő egyszerűen azon érzéki benyomásoknak megfelelően cselekszik, melyek reá hatnak.

Mindjárt észre fogjuk venni nagy örömünkre, hogy az elveszett fürkészésének gyakorlata tulajdonképen nem új a kutyára nézve. Mit tett eddig «ápport»-ra? A tárgyra ugrott, melyet leesni látott és előhozta. Tehát megtalálta a tárgyat szemei segítségével. Elvesztettet fürkészni most nem egyéb, mint a szem helyett az orr segítségével találni, és pedig az elveszett keresésétől különbözőleg, a nélkül, hogy a kutya ezen munkánál nyomokkal törődne. Az elveszett keresésénél számára a nyom eszköze lesz azon czélnak, hogy találjon; itt ne legyen az. Ha egy kissé gondolkozunk a hozás gyakorlatánál használt érzéki benyomások felett, emlékezünk arra, hogy az «ápport» hangjel következtében legkevesebb megszokás se mutatkozott az állathál, hogy valamely nyomra figyelmet fordítson. Ellenkezőleg, az állat mindig látta a tárgyat leesni és megtalálta a szeme segítségével.

Ezen esnilitás a kutyára nézve mint egy szellemi kép, kell, hogy az «ápport»-tal összekötve maradjon akkor is, ha ezen hangjelt most az elveszett fürkészésre használjuk, mert így tartja meg benne mindig a képzeletet, hogy nyom nélkül találjon. Ha a kutya a hozást megtanulta, kimegyünk vele a terepbe, a hol szemei előtt dobunk egy tárgyat a föbe, úgy hogy az állat ugyan látja hova esik a tárgy, de ezt magát az esés után nem. Az «ápport» hangjelre most a kutya odaugrik, a megtaláláshoz azonban az orrát kell segítségével venni. Látjuk hogyan szalad ide-oda, míg a szag az orrába csap; azután a tárgy felé szaglászva magát, felveszi és hozza. Mindjárt ezután be lehet szeméit fogni és a tárgyat ismét eldobni. Az esésnél oko-

zott zöreje talán elárulja neki az általános irányt, de egyszersmind elébe varázsolja az eldobott tárgy szellemi képét is, a mely tárgyat mindig megtalált, a nélkül, hogy az állat egy nyommal törődött volna. Az «ápport» jelzi most a fürkészés kezdetét. Ez alkalommal a kutyának még inkább kell szimatját használni; egészen magától szalad — mindig a föld felett szimatolva — ide-oda, a míg a tárgy szagát megtalálta. Ha a kutya jó hozó, akkor az elvesztett után való fürkészés által keltett munkakedv nemsokára semmi kívánni valót sem fog hagyni.

A gyakorlatot kibővítve, a tárgyakat oly módon dobjuk el, hogy a kutya a dobást észre se veszi és hagyjuk őt az elülfekvő terepet átkutatni. A szerint, hogy milyen a szél iránya, a kutya gyorsabban vagy lassabban fog találni. Ha a valóságban kell egy terepet elvesztett tárgy után átfürkésztetni, akkor — hogy a kutya gyorsabban találjon — mindig a szél ellen fogunk fürkésztetni, mert ez a szagot leghamarább fogja feléje hajtani. Mivel a kutyának legkisebb sejtelmé sincs, hogy hol fekszik a tárgy, sokszor tetemes időt vesz igénybe, míg fürkészés által talál. Kedvezőtlen szélnél előfordul, hogy a kutya egészen szorosan a tárgy mellett halad el, a nélkül, hogy azt szagolná. Különösen előfordulhat ez szélcsendnél. Ezen esetben a szimat csak egy kis területre van korlátozva.

Oldalszélnél a kutyának a megtalálást meg lehet könnyíteni vagy nehezíteni, a szerint, a mint a tárgyat szél felett vagy szél alatt dobjuk el azon helytől, a hol állunk.

A kutya nemsokára hozzászokik a vezető előtt fekvő terepet átfürkészni. Ez az eredmény abból indult ki, hogy már a hozásnál az arczállást akaratlanul is mindig azon oldalra vettük fel, a hova a tárgyat dobtuk. Az elvesztett fürkészésénél már most egy meg-

felelő kézjel jön hozzá, mely a kutyának arczállásunkkal egybekötve, az irányt mutatja.

Szabálynak kell tartanunk, hogy csak olyan tárgyakat fürkésztesünk, a melyek színük által nem ütnék el túlságosan a talajtól. Könnyen hozzászoknék különben a kutya, hogy orra helyett szemével keresen. Az által, hogy a fürkészendő tárgyat eldobjuk, nem jön a kutya arra, hogy az «ápport»-ra *nyomot* vegyen fel; arra szoktatjuk, hogy mindig, nyomokkal nem törődve, fürkészessen. Az elveszett fürkészésére sohasem hátrányos, ha serény vágóban megy. Ily módon a terepet rövidebb idő alatt átfürkészi, mintha az lassú menetnem mellett történik, a nélkül, hogy az alatt a találás biztonsága szenvedne. Hogy serény munkát érjünk el, buzdítjuk a fürkésző kutyát néha-néha egy magas hangon kiejtett «ápport» által. A gyorsító jel is jó szolgálatokat tesz. (Hopp-hopp.)

Há már hosszabb időn át gyakoroltunk oly módon, hogy a kutyának nyom nélkül kellett találni, mert az eldobott tárgy mindig messze esett le a nyomtól, akkor arra térjünk át, hogy ott is fürkésztesünk, a hol sok nyom össze-vissza kereszteződik, nyúlunk azonban mindig nem a nyomok körében fekvő tárgyak kifürkészéséhez vissza, mihelyt a kutya hajlamot mutat «ápport» jelre nyomokkal törődni. Mert egyrészt a biztos nyomtunkára nézve rendkívül fontos, hogy a kutyának csak a «szuu» közvetítse egy nyom felvételét; másrészt szenved a fürkésző munka, mihelyt a kutya «ápport»-ra nyomokkal törődik.

kutya az illetőt azonnal megállítja, megugatja és figyel minden mozdulatra a szokott események képzeletében és így lehetséges, hogy a kutya már karemelésnél — a mi reá nézve látérzéki jel a szökésre — azonnal megragad és minden lövést megakadályoz.

Miután a durranás sötétben a láthatóvá váló tűzsugár által egy új érzéki benyomást képez, mely sok kutyát elriaszt az azonnali megragadástól, azért ezt különösen kell gyakorolni. Ezt akkor kell kezdeni, ha a kutya már teljesen lövés-szilárd lett.